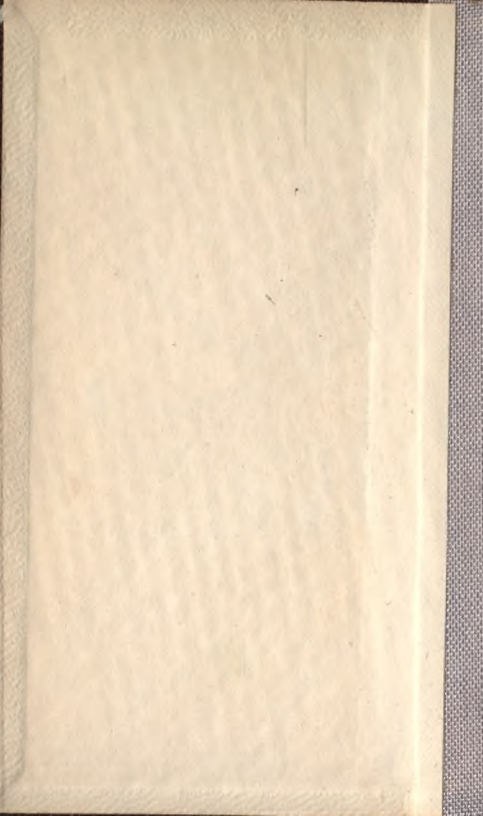
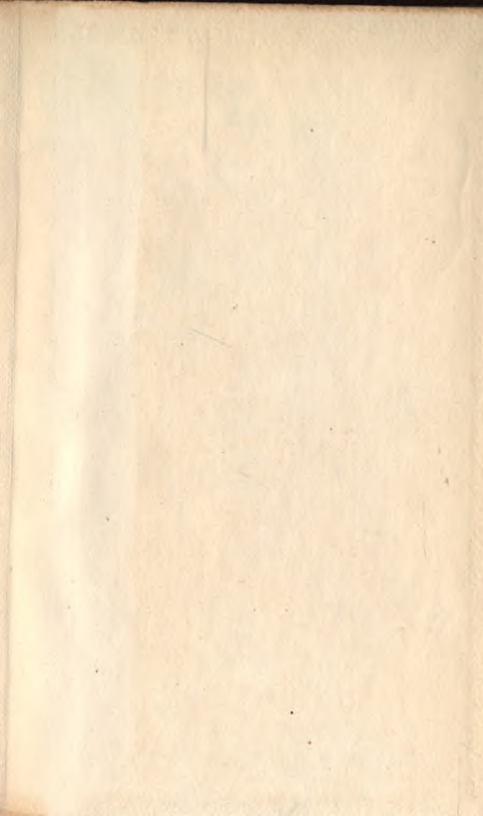
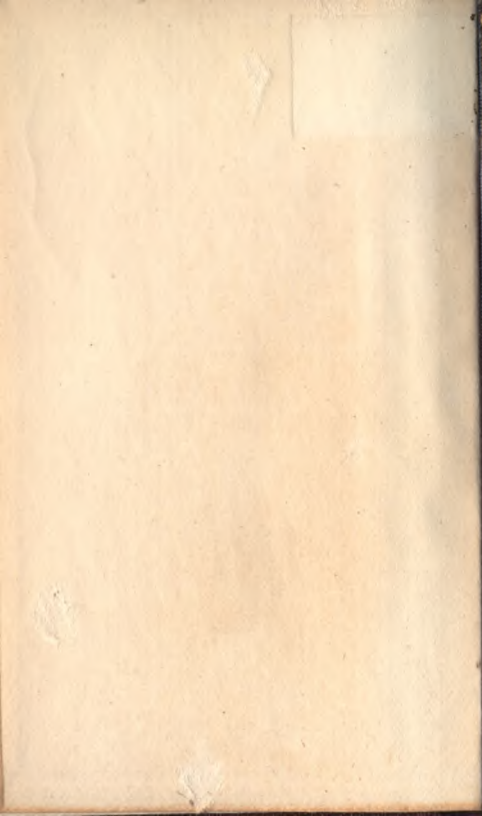

10.758
/66

10.758/66

EGÉNYTÁRA

124

FÜST, ILLAT ÉS SZERELEM

Irta

Drasche-Lázár Alfréd

Tolnai Világlapja kedvezménye

Egy párizsi modell 15.000 koronába kerül

Évenként 20.000 meglepően szép női ruhamodellt szállít A Bazár divatlap, mégpedig Bécs, Berlin, London, Párizs legújabb kreációit

Hogyan kerül 15.000 koronába egy ilyen elsőrangú modell?

Ha Ön A Bazár divatlapot, melyet minden ujságárúsnál és dohánytőzsdében 7000 koronáért árúsítanak, megvásárolja, a legelegánsabb ruhának a szabását megkapja s ennek alapján még a legegyszerűbb varrónő is elkészítheti otthon a ruhát. A Bazár kiadóhivatala: Budapest, VII., Dohány u. 12. Hivatalos órák: reggel 8 órától délután 1/4-ig

Előfizetési ára 1/4 évre 42.000 korona, vagyis 3 pengő 36 fillér
1/2 évre 84.000 korona, vagyis
pengő 72 fillér.

Nyomta és kiadta: Tolnai Nyomdai Műintézet Rt. Budapest, VII., Dohány ucca

Drasche-Lázár Alfréd

Füst, illat és szerelem

L. el. f. f.

698 db

10.758/66.

BUDAPEST,

Tolnai Nyomdai Műintézet és Kiadóvállalat
Rt. kiadása

Beretvás pasztillát

azért rendelik az összes bel- és külföldi klinikákon, mert a legmakacsabb (chrónikus) fejfájást is elmulasztja. A szív működést nem allerálja. Nem okoz fejzugást. Hosszabb használat után sem ronítja a gyomrot. — Egy doboz ára 17.000 korona. :: Készíti:

Beretvás Tamás
gyógyszerész
Kispesten.

Naponta postán szétküldés.
Rendelésnél hivalkozzék Tolnai
:: :: Világlapjára! :: ::

DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD

A mindennapi élet egymásba fűződő események forgatagában küzdi végig boldogan-boldogtalanul, sikerrel-sikertelenül, reménykedve-reménytelenül életét az ember. Igyekszik alkotó hőse lenni a maga kis regényének, tovatűnő életének, és jó-részt mindég csak szenvedő tehetetlen tárgya marad. Ami néki fontos, döbbetnemes, megrázó, lenyűgöző, megkapó, felejthetetlen, élmény, megnyilatkozás — az annak, aki csak véletlen nézője: aprócseprő jelentéktelen epizód, melynek még az emléke is hamarosan szertefoszlik a nagy semmibe.

Hirtelen fölvezetéssel ez egyik állandó motívuma Drasche-Lázár Alfréd gondolatvilágának, melyből vonzó írói készséggel állítja az olvasó elé az életadta történeteknek és hőseinek gazdag sorát. Magát az író-t nem kell külön bemutatni — régen olvassa és szereti őt magyar közönségünk. Elsősorban a regényei azok, melyek szinte rohamban hódították meg az olvasótábort. Tűzpróba, Tűzkereszt, Éva kis keze, Tied az élet — a regény-

erő sikereinek egy-egy pompás pillére.

Ha végigolvassuk az itt egybefűzött történeteket, már tudjuk is, miben rejlik nem mindennapi siker titka: egy mélyen érző szív finom és megkapó megnyilvánulásában, mely nemes lírájának méltó és megvesztegető alakot tud adni. Nobilitása hódít.

füstnek a szerelemhez
rendes körülmények kö-
zött legfeljebb csak annyi
köze, hogy az ideálok
többnyire füstbe men-
nek. Mégis létezik egy
egészen meghatározott

fűstszag, amely, ha érzem, rögtön egy
mosolygós, szőke leányfejet juttat az
eszembe, amelyet valamikor, valahol
vidéken, diákkoromban pillantottam
meg, amikor egy kis szürke szalmafedeles
ház előtt ellovagoltam. Kora tavasz volt
s a ködtől leverődött a füst. A leány az
ablakban állt, kíváncsian rám nézett és
elpirult. Én köszöntöttem, ő pedig
elfogadta a köszöntést. Mikor vagy
harminc lépés után megfordultam a
nyeregben, ő pajkosan intett a kezé-
vel, aztán gyorsan visszavonult. Soha
többé nem láttam sem a leányt, sem
a szalmafedeles házat, sem a falut,
amelyen akkor átlovagoltam. És mégis:
ha azt a bizonyos fűstszagot érzem,
eszembe jut minden, a legkisebb rész-
letekig, mintha tegnap lett volna...

Ha majorannás ecetet érzek a salá-
tában, nem kell az egész ebéd. Eszembe

jut három meztelen, szegény kis rigó, amelyet gyermekkoromban a macska karmaiból mentettem meg, a fészekkel együtt. Bevittem leletemet a konyhába, ahol a fészket az ablakdeszkára tettem, egy nagy üveg mellé. Ápoltam, etettem szegénykéket, pedig írtóztam az alaktalan, meztelen kis jószágoktól. S ahányszor a közelükbe értem, orromat valami különös szag ütötte meg, amely belevegyült ellenszenvem érzésébe. Csak néhány napra rá, amikor a madarak, amelyeket nem sikerült megmentenem, elpusztultak, tudtam meg, hogy abban a bizonyos nagy üvegben, a fészkelem mellett, majorannás borecet volt. Azóta nem bírom a majorannás ecetet és valahányszor csak messziről érzem: a három nyomorult, csúnya kis rigó jut eszembe és elmegy az étvágyam...

Minden ősszel, ha az első dér után tele vannak az utak hervadt levelekkel — tehát eléggé poétikus impreszió — egy kiálthatatlan májbajos tanárom jut eszembe, aki abban az intézetben, ahol nevelkedtem, arcul akart ütni, mert csintalan jókedvemben végighemperegtem egy rakás elhervadt levelen. S ez az emlék nem poétikus...

Egyszer — akkoriban még tényleges huszártiszt voltam — két bajtársammal együtt valami virágünne-

pélyen vettem részt a Margitszigeten. Abban az időben az ember az ilyen jótékonycélú mulatságra még nem ment el azzal a biztos tudattal, hogy teljesen kifosztva fog hazatérni. A jótékony asszonyok és leányok megelégedtek azzal, amit a közönség magától adott, viselkedésükben pedig mindvégig dámák maradtak.

Mi hárman tehát szintén minden gond és aggodalom nélkül vegyültünk a tömegbe, szerényen áldoztunk a jótékonyság oltárán és nem győztünk gyönyörködni a sok fiatal leányban és asszonyban, akik aznap mintha szépségversenyen gyűltek volna össze a szigeten. Kerestünk és találtunk is ízlésünk szerint magunkhoz való ideált, amelyhez tisztos távolságból, sóhajtozva, epedezve fohászkodtunk — minden folytatás nélkül.

Nekem egy magas, karcsú, barna, kékszemű hölgy tetszett meg, aki egy ismertnevű mágnásasszony sátrában orgonavirágot árult. Soká csak messziről néztem, aztán közelebb jöttem, hol lopva, hol nyíltan rászegeztem tekintetemet, tanácskoztam a barátaimmal, vajjon ki, mi lehet, leány-e vagy asszony s amikor azt véltem észrevenni, hogy ő is — észrevett, nagyot gondoltam. Odaléptem a sátorhoz, egy szál orgonavirágot kértem tőle s — Uram bocsá' — ötven pengő forintot vág-

tam ki az asztalra, amibe úgy belepirultam, hogy jobb szerettem volna ott sem állni a hölgy előtt. Ötven forint abban az időben rettenetesen sok pénz volt. A hölgy láthatólag meg is lepődött, azután legnagyobb csodálkozásomra kezet nyújtott és valami egészen különös, idegenszerű kifejtéssel azt mondta: köszönöm.

Megszorítottam a gyönyörű fehér, ápolt kezet, meghajtottam magamat és sarkon fordultam. Bajtársaim követtek, kérdésekkel ostromoltak, de én egy szót sem szóltam, csak pödörtem sovány kis bajszomat. S amint a kezem az arcomhoz ért, valami olyan bódító, isteni, kimondhatatlanul kellemes illatot éreztem, hogy kezdtem tántorogni. Újból és újból megszagoltam a kezemet. Végre hirtelenül megfordultam s egyenesen visszasiettem a sátorhoz. Magam sem tudtam, hogy mit akarok. De amikor odaértem, az orgonás hölgy már nem volt ott s az egész társaság oszladozott, mert égiháború készült...

El sem búcsúzva bajtársaimtól, mint az őrült, úgy vetettem magamat a hazasiető tömegbe. Őt kerestem. Mily dőre vállalkozás! Nem láttam — nem éreztem sehol. Ismét visszafordultam, átkutattam az egész szigetet, persze hiába. Közben elkezdett szakadni az eső, bőrig áztam. Azért a kezem hű-

ségesen megtartotta az orgonás hölgy mesébevaló illatát. Áhítattal, remegve szívtam magamba s még amikor már lefeküdtem, azt képzeltem, hogy érzem rövid boldogságom leheletét.

Másnap a legkülönbözőbb helyeken fordultam meg abban a reményben, hogy viszontláthatom azt, akit elvesztettem. Böngésztem az ünnepélyről a lapokban megjelent hirdadásokat, beszéltem ezzel, beszéltem azzal: senki sem látott, senki sem tudott semmit sem.

Igy tartott ez hetekig, míg lassan belenyugodtam a megváltoztathatatlanba. Elhomályosodott képének emléke, de az illaté is. Most már csak az utóbbit akartam megmenteni. Végigjártam az összes illatszerboltokat, végigszagoltam az összes Atkinson, Piver, Roger Gallet, Houbigant stb. flakonokat: egyetlen egy sem volt, amely még csak hasonlított is volna arra az egyre, amely egyesegyedül megérdemelte, hogy illatnak nevezzék...

Már lemondtam volt minden reményről, amikor körülbelül nyolc hónappal később, hideg téli napon a Gizella-téren, beszálok a földalattiba. Alig hogy betettem volt a lábamat a kocsiba: kellemes, cirogató, elbűvölő, de alig észrevehető illat ütötte meg az orromat. Az a bizonyos volt.

Körültekintettem. Egy idősebb hölgy,

egy cilinderes úr és egy hordár voltak a társaim. Feltűnés nélkül az idősebb hölgy mellé ültem és diszkréten megszagoltam. Milyen kómikus ez, ugyebár? Pedig nekem nem volt kedvem nevetni, úgy végeztem a dolgomat, mintha szent misztériumról volna szó. A hölgynek pacsuli-szaga volt. Csalódottan fordultam el tőle, felkeltem és halkán kikérdeztem a kalauzt, hogy az előbbi fordulónál nem utazott-e egy ilyen meg olyan kinézésű hölgy a kocsiiban?

— Lehet, hogy utazott, sokan voltak — felelte a kalauz vállat vonva.

Kétségbeesésemben több állomáson ki és ismét beszálltam, nem érzem-e az én illatomat a perronon? Biztosra vettem, hogy ráismerek. De nem éreztem semmitsem, hiába szívtam magamba a bűzös, nyirkos levegőt.

Az egész délutánom el volt rontva, s még napokig üldözött a vágy valakiért, akit ismét úgy láttam magam előtt, mint akkor, a szigeten...

Évek teltek el anélkül, hogy az orgonás hölgyet viszontláttam vagy hogy az illatot felfedezhettem volna. Csalódásokban azonban még néhányszor volt részem. Egyszer például színházban, amikor ismét az illatomnak egy árnyalata eszembe juttatta őt. Végigjártam minden sort, benéztem minden pá-

holyba. Tolakodó voltam, s az emberek kezdtek pisszegni.

Majd később egyszer Párizsban, a Rue de la paixben: megint az ismert szenzáció. Csak erősebben, mint valaha. Meghökkenstem, megálltam. Idegeimet a legvégsőig megfeszítve, neszelttem, mint a vizsla. Azután óvatosan, lassan mentem előre. Folyton éreztem az illatot. Most már bátrabban, gyorsabban haladtam biztos, határozott nyomon. Az utca végéhez értem, a szívem dobogott, hiú remények kecsegtettek. Hátha itt...? Hátha mégis?

Egyszerre mellettem autó éktelen füstöt bocsát az orrom alá. Vége mindennek. Megyek előre, megyek hátra: volt — nincs.

Nem baj. Ma már igen nyugodtan gondolkozom az eseten. Régen lemondtam. És mégsem mondtam le. Mert tudom, hogy még fogom érezni ezt az illatot életemben. Nem egyszer — többször is. És minden egyes esetben eszembe fog jutni az orgonás hölgy, a kézzszorítása, a zavarom, a tavasz, egy szép nap és ezzel együtt az ifjúságom.

A jellemes színész nő.

Vége volt a darabnak és viharszerű, meg-megújuló tapssal és éljenzéssel vagy huszonötször hívták a lámpák elé Vörös Tesszát. Ez alkalommal nemcsak a karzaton tomboltak a művésznő fiatal rajongói, hanem a földszinten is, a páholyokban is állva tapsoltak az emberek, sőt, — minden pesti szokás ellenére — csak akkor siettek a ruhatárba, miután már leengedték a vasfüggönyt és kezdték oltogatni a csillárokat.

Kétségtelenül nagy sikere volt a szerzőnek, de valamennyiünk, akik végignéztük a „Laetare“ premierjét, tisztában voltunk azzal, hogy Vörös Tessza nélkül a darab sorsa legalább is kétséges lett volna. Valószínűtlen dolgokat a színpadra hozni, mindig merész vállalkozás. De ennek a hallatlanul nagy színésznőnek eme legújabb alakítása oly meggyőző volt, oly élethű, hogy a premierközönség nagytöbbsége minden bizonnyal csak napok múlva eszmélt rá, hogy amit látott, voltaképpen utópia volt. Az a tény pedig, hogy a

bájos, fiatal teremtés, aki három felvonáson keresztül gyönyörködtette az embereket, a valóságban már, ha nem is öreg, de mégis idős asszony, egyáltalában senkinek sem jutott eszébe.

Csöndben hagytuk el a páholyt, a feleségem, én és az öreg Joák báró. Ha azt mondom: öreg, ezt csak a fiától való szokásos megkülönböztetés kedvéért teszem, mert Joák Nándi barátunkon, annak dacára, hogy közel járt a hatvanhoz, még az az ötven esztendő sem látszott meg, amelyet be szokott vallani. Évekkel ezelőtt özvegységre került s azóta legénymódjára éli a világát. Azaz: finoman, csöndesen. Majdnem észrevétlenül.

Ismeri az egész művészvilágot. Így jóformán fel sem tűnt nekünk különösebben, hogy Vörös Tessza, ahányszor megjelent a függöny előtt, kedvesen felmosolygott a mi páholyunkba, ahol Nándi a háttérben állt és a maga minden feltűnéstől irtozó utólérhetetlen modorában résztvett az általános tetzésnyilvánításban. Csak amikor utoljára csapott össze a kettős bársonyfüggöny Tessza mögött, észrevettem, amint a színésznő halkán felkiáltott Nándi felé valamit — egyetlen szót, — de az volt az érzésem, hogy ezt a barátunkon és rajtam kívül senkisésem hallotta, még a feleségem sem:

— Soha...!

Hátranéztem Nándira, de ő nem vett rólam tudomást, csak maga elé mosolygott és finoman tapsolt tovább.

Kovácsnál vacsoráztunk és persze még sokat beszéltünk a darabról. Nekem azonban állandóan arra az odavetett „sohára“ kellett gondolnom aminek bizonyára meg volt a jelentősége. Így tehát Vörös Tesszára tereltem a szót és Nándi ezt szívesen fogadta. Sőt, maga is elmondott egyet-mást a művésznő életéből, amiből nyilvánvaló volt, hogy Tesszát is jól ismerte, amint egyébként jól ismert minden csinosabb színésznőt.

Megtudtuk — őszintén szólva én is csak most szereztem róla tudomást, — hogy Vörös Tessza igen szegényes körülmények között töltötte gyermekkorát, hogy kilökte őt az életbe és korai örömeknek hajtotta a karjaiba a nyomor, még mielőtt teljes egészében kibontakozhatott volna későbbi ritka szépsége, hogy ennek dacára csodálatos szívóssággal pillanatra sem tévesztette el szem elől a maga elé tűzött célt, s hogy viszont még most is, művészetének zenithjén és mégis olyan korban, amelyben a legtöbb nő már lemond a szerelemről, a legteljesebb libertinizmus jelében éli napjait, — minden válogatás vagy számítás nélkül.

— És mindamellett — tette hozzá Nándi nyomatékkal — egyike a leg-

erősebb jellemekeknek, amelyekkel valaha találkoztam.

— Ez meglepő — jegyezte meg a feleségem. Igazat adtam neki én is.

— Meglepő is — hagyta rá a barátunk, — de vannak erre nézve megdönthetlen bizonyítékaim.

— Például ?

— Bocsánat — tiltakozott udvariasan Joák báró, — ezeket a férje urának szívesen elmondom alkalomadtán, de önnek nem.

— Miért nem nekem is ?

— Mert nem mondhatom.

A feleségem nem erőltette a dolgot és nyomban másról beszélgettünk. Én azonban még másnap délután a kaszinóban vallatóra fogtam Nándit.

Joák egyáltalán nem kérte magát.

— Lehet, hogy nyugodtan elmesélhettem volna a dolgot a feleségednek is — szólt igen természetesen, — de hiába, én a régi divat embere vagyok és csak olyasmit mondok el hölgyek előtt, amit harminc évvel ezelőtt is pirulás nélkül meghallgattak volna. De meg kell jegyeznem még valamit. Azzal, amit most elmondok, egyáltalában nem követelek el semmiféle indiszkréciót, hisz maga Vörös Tessza már nem egy embernek mesélte el a velem való esetét.

Az imént harminc esztendőről beszéltem. Ez a bizonyos eset még régebbi keletű. Hogy hű maradjak az

igazsághoz, le kell szögeznem, hogy harminchét évvel ezelőtt történt, hogy huszárönkéntes koromban megismerkedtem egy mosolygós, helyes leánnyal — alig volt tizenhat éves. Magam sem tudom, hogy s mint ment végbe az ismerkedés, alighanem az uccán akadtunk egymásra. Annyi bizonyos, hogy nem volt ott semmiféle komplikáció. Nagyon fiatal voltam én is, — tizenkilenc multam, Istenem, — azt hittem, enyém az egész világ, a leány pedig hihetetlenül csinos volt, oly csinos, hogy nem törődtem több mint egyszerű, majdnem szegényes öltözetével és leküzdvé minden önkéntesi büszkeséget, végigsétáltam vele a legélénkebb korzón.

Igen gyorsan értettük meg egymást és alig egy hétre rá, már türelmetlenül, izgatottan vártam a legénylakásomon. Egy kis hideg felvágottal, Gerbeaud-süteménnyel, pezsgővel, amint ilyenkor szokás.

Minden úgy történt, amint vártam. Egészen addig, amíg... Vagy nem. Mert semmisem történt. Mert amint magamhoz vontam s ideges kezeim által ráncigálva egymás után földre omlottak a szegényes kis ruhadarabok, — egyszerre úgy éreztem, hogy hirtelen lehül bennem a hév. A vastag, kötött harisnya, amelyet rongyos, kifakult szalag tartott össze térd alatt,

a kopott, mákszínű fűző, a durva fehérneműnek egy bizonyos gyanús seszínűsége, tudom is én, talán a képzelődés is megtette a magáét, — elég az hozzá, egy pillanat leforgása alatt undorféle, s egyszersmind mély szánsalom lett rajtam úrrá a nyomor fölött, amely itt feltárult előttem.

A szegény kisleány eleinte nem tudta, mire magyarázza a bennem végbement változást. De azután megértette, annak dacára, hogy palástolni igyekeztem igazi érzelmeimet. Azt hazudtam, hogy hirtelen rosszullet fogott el, majd odaadtam neki minden pénzemet. Azaz, csak akartam, mert ő felháborodással utasította vissza. Lángvörös volt, küzdött a könnyeivel és sietve magára kapta szegény kis ruháját. Azután búcsú nélkül kirohant. Én pedig mozdulatlanul ültem és néztem utána... Napokig valami igen kellemetlen érzésnek voltam a rabja, de azután elfelejtettem az egészet.

Eltelt vagy tíz esztendő. Megnősültem, megkomolyodtam, de csak egy kicsit. Egyszer, mint szalmaözvegy, egy pár barátommal, kint mulattam Ósbudavárában. Valami operettet néztünk, voltaképpen egy akkoriban csak nemrégiben híressé vált primadonna kedvéért, akibe abban az időben Pesten minden férfi bele volt bolondulva, természetesen a barátaim is. Talán feles-

leges mondanom, hogy Vörös Tessza volt, a későbbi híres drámai színésznő. Alighogy megpillantottam a színpadon, máris tisztában voltam vele, hogy határozottan ismerem ezt a nőt. De egyáltalában nem tudtam, hová tegyem. Csodálatos szépsége, páratlan alakja, pazar kiállítású ruhái teljesen megzavartak engem.

Előadás után én is résztvettem a primadonna tiszteletére rögtönzött vacsorán és úgy alakult a helyzet, hogy én voltam egyik szomszédja az asztalnál. Kérdésemre Tessza rögtön beismerte, hogy ismerősök vagyunk, de ennél többet a világért sem volt hajlandó elárulni. Sőt, nevetett rajtam, bolondozott velem vagy éppenséggel mélyen a szemembe nézett kocingatás közben — szóval, ugratott engem. Én pedig alaposan bedültem.

Reggel volt, amikor indultunk. Akkoriban jó kis fogatot tartottam, s így persze Tesszát én vittem. Szerelmesen, mint egy elsőéves jogász, mámoros fővel megostromoltam, kértem, könyörögtem neki, hallgasson meg. Azt hiszem, még egyik birtokomat is odaígértem neki arra az esetre, ha felenged a lakására, vagy ha eljön hozzám.

Közben a ház elé értünk, ahol lakott, a Szondy uccában és Tessza kiszállt. De előbb pillanatra megállt előttem a kocsiban s megsímogatta a fejemet,

mialatt én csak kértem és könyörögtem, mint akinek az élete boldogsága függ attól a kis szótól: igen.

— Nem, barátom — szólt most komolyan és a hangja is kissé remegett, — csak verje ki a fejéből ezt a gondolatot. Én soha, de soha ebben az életben, de még egy pillanatra sem leszek a magáé, még ha oda is ajándékozza az egész vagyonát! Ne gondolja, hogy álszemérem szólal meg belőlem, ah, dehogy! Engem könnyű levenni a lábamról. Csak jöjjön egy csinos, kedves fiú, és végem van. De maga — soha! Erre megesküszöm az életemre, s borzasztóan szeretem az életemet! Emlékszik-e arra a durva, fehér-kék csikos harisnyára, meg a kopott piros fűzőre meg a rongyos ingecskére meg a többi bagagera, amit egyszer oly borzasztóan lenézett rajtam, hogy majdnem elájult a szegénység levegőjétől, amely engem körülvelt? Nem, barátom, az ilyesmit nem lehet elfelejteni...

Emlékszem. Hogyne emlékeztem volna!

Ismét eltelt néhány esztendő. Özvegy, ségre jutottam, és amikor ráeszméltem-hogy hiába, élni kell, már a fiú kedvéért, meg ismét jogait követelte bennem a férfiú: útnak indultam egy havas februári napon és körülnéztem a világban. Felejteni akartam és szórakozni.

A véletlen elvitt Monte-Carloba is. Az első ismerős, akivel a játékbarlangban találkozom, Vörös Tessza. Akkoriban már a nagy drámai színésznő. Aki kegyeket osztogat ujságíróknak, szerzőknek. Változatlanul szép volt és bámulatosan fiatal. Bájos mosollyal, mintha misem történt volna közöttünk — amint, sajnos, nemis történt — üdvözölt, de rosszkedvűnek látszott, majdnem levertnek.

— Mi baja? — kérdeztem.

— Semmi különös — felelte nyugodtan. — Trente et quarante-ban elvesztettem tízezer frankot, az utolsó pénzemet. Pedig tartozom a hotelszámlával is, és haza is kellene utaznom...

— Ez az egész? — szóltam, tele reményekkel és boldogan, majd bekaroltam, és egy ablaksarokba vezettem. — Nézze, Tessza, — folytattam, — mondja meg őszintén, mennyiről van szó?

— Tizenötezer frankról.

Éppen ennyi volt a tárcámban — akkoriban elég szép összeg. Szónélkül kivettem az összeget és úgy, hogy senki se lássa, retiküljébe csúsztattam. Tessza nem tiltakozott. Azután félig mosolyogva, félig szomorúan rám szegezte nagy fekete szemét:

— Ez nagyon kedves magától — mondta. — Igaz, hogy csak a kény-

szerűség visz rá, hogy ezt elfogadjam. Egyetlen reményem, hogy nem egészen önzetlenül cselekszik ilyen nemesen velem szemben...

— Tessza — szóltam megindultan és kissé röstelkedve egyszerre, — kérem, tegye végre félre ezt a keserűséget. Hisz nem is tudja, hogy milyen borzasztóan szerelmes voltam magába!

— Igen, akkor, amikor már szép ruhákat hordtam, tudom... De igaza van, hagyjuk ezt. Szeretnék magával elbeszélgetni. Mikor látom?

— Most. Rögtön. Azonnal!

— Nem lehet. De holnap délelőtt szívesen látom, az X. szállóban lakom. De ne jöjjön, csak dél felé. Szeretek lustálkodni s aztán... órák hosszat szoktam a fürdőkádban lubickolni, válóságos mánia. Mindig azt képzelem, hogy nem vagyok eléggé tiszta és gusztusos...

— Tessza! — kiáltottam, majdnem szemrehányóan, mert éreztem, hogy ezekből a szavakból ismét csak megszólal a régi vád. De ő ekkor már elszaladt és ott hagyott a faképnél.

Másnap délben pontosan ott voltam az X. szálló halljában és vártam.

Tessza is pontos volt. Amikor megpillantott, derűsen, jókedvűen sietett felém, azután kinyitotta a retiküljét és csomó pénzt nyomott a kezembe.

— Mi ez? — kérdeztem csodálkozva.

— Ez a maga tizenötezer frankja. Már nincs rá szükségem. Aztán eszembe jutott, hogy hiszen megesküdtem valamire, amiről tegnap pillanatnyilag teljesen megfeledeztem...

— Értem. Azaz, nem értem: honnét veszi akkor a pénzt?

— A dolog rendben van. Tegnap este, amikor belépek a hallba, itt találtam egy pesti ismerőst, egy bankigazgatót, aki a télen majd hogy belém nem bolondult. Roppantul megörült, amikor meglátott és — és — szóval, ő segített ki a bajból. Nem is sejti, drága Nándim, milyen boldog vagyok, hogy nem kellett megszegnem az eskümet!

Azóta sem szegte meg az esküjét Tessza, és így megvénültünk szépen, jóbarátságban, én is, ő is. Pedig, hej, de nem bánám —!

A másik.

A Lidi még csak gyorsan leszedte az asztalt, ledobta magáról a fehér kötenyt, feltette a kalapját, amelyet a nagyságától ajándékba kapott, azután a tükörbe nézett és mosolygott. Mert úgy érezte, hogy ilyen szép még nem volt.

Már indulhatott volna is, de valami visszatartotta. Vadonatúj cipő volt a lábán s ez szorította. Fájt a tyúkszeme. Azon gondolkozott, ne vegye-e inkább azt a régi gomboscipőt, amelyet az ősszel ajándékba adott neki a kisasszony? Előszedte és nézegette. Minden nap használta, csúnya volt, ki volt taposva. A két cipőn húsz gomb helyett együtt csak tizenhárom volt és lyukas volt mind a kettő. Ilyen rongyosan mégsem mehetett el a találkára. Agyonszégyelte volna magát. Mert Keszi Sándor szerette, ha szép volt rajta minden.

Leküzdötte tehát a fájdalmat és lesietett az uccára. Keszi Sándor már türelmetlenül várta a sarkon. Amint megpillantotta, nagy léptekkel feléje jött.

— Adjon Isten, Lidi — szólt. Azután befonta a karját a leányéba és indultak a ligetbe.

Ez volt a harmadik vasárnap, amelyet együtt töltöttek. De ismerni, már régebből ismerik egymást. Azóta, hogy Écsi Lidi a Kajzer nagyságához beállt mindenesnek, akinek a férje egyetemi tanár volt. Kajzer úr egész nap könyveket olvasott, aztán írt, aztán megint olvasott. Ha végzett a vaskos könyvekkel, újat hoztak a boltból, amely a fivéréé volt, még pedig egész rakással. S a könyveket Keszi Sándor hordta házhoz. Mert ő volt a bolti szolga. Így ismerkedtek meg egymással.

Keszi Sándor nem volt gyerekember, lehetett már vagy ötven éves is. Azért szép szál ember volt, látszott rajta a katonaviseltség s ha megszólalt, megremegett tőle még az ablak is a konyhában, akárcsak a szív Lidi mellében. Amikor aztán Keszi Sándor egy napon — éppen ismét könyveket cipelt a hátán — se szó, se beszéd, falhoz nyomta a Lidit a sötét előszobában s akkora csókot rakott a szájára, hogy még a szussza is elfogyott tőle: Lidi megértette, hogy ez szerelem és nagy boldogságában aznap este eltört egy tányért és két poharat is.

Mert hát Lidi tudta, hogy mi a szerelem és hogy miről lehet megismerni. Azután már régen olyan férfit kívánt

magának, mint amilyen ez volt. Az eddigiek mind elbújhattak Keszi Sándor mellett. Bokor Jóska, aki miatt elkerült a falujából, vagy az a mézáróslégény, akivel jóban volt, amikor még Braunéknál szolgált, avagy a Surányi doktor, a Verőné nagyságának a szobaura.

Keszi Sándor többízben példázgatott, hogy mennyivel jobb volna, ha nem mindig csak az uccán, meg a Ligetben kóborognának, hanem ha elmenének a lakására. Van szobája, konyhája a Cserhát uccában, aszondta, ott szépen eldiskurálhatnának. Lidi nem győzött csodálkozni, hogy milyen módos ember is volt ez a Keszi, azért mindig talált valami kifogást, hogy ne kelljen elmenni a Cserhát uccába. Mert Lidi, amint mondtam, tudta, hogy mi a szerelem és így tudta azt is, hogy az ilyesminek mi a vége. Arra gondolt, hogy miért ne lehetne ő ennek az embernek a felesége is? Arra, hogy a szeretője legyen, még ráért később is. S ez mutatta, hogy a Lidi nem volt ostoba leány.

Most éppen azon a vasárnapon, amelyen harmadszor jött el érte Keszi Sándor s amikor már kocsmában ültek a vurstliban és javában söröztek, az ember, aki addig inkább hallgatag volt, megfogta a kezét és megszólalt:

— Nézze, kedves Lidi kisasszony, mondok én magának valamit. Meglett

férfi vagyok, se nem öreg, se nem fiatal, megkeresem a kenyeremet, sőt eltart-hatok egy asszonyt is. Nem akar a feleségem lenni ?

Lidi olyan lett, mint a pipacs és le-sütötte a szemét. Akkora volt a meg-lepetése, hogy megfeledkezett még a tyúkszeméről is, amely pedig nagyon is kínoztta, úgy hogy az asztal alatt le-vetette volt mind a két cipőjét is. De azután, mivel mégis csak felelnie kellett a kérdésre, ránézett Keszire és így szólt :

— Mán hogyne akarnék ?

Keszi megcirogatta kemény barna kezével a Lidi orcáját.

— Akkor mondjon fel a Kajzerné-nek még ma este és két hét múlva hazaviszem, rózsám. Itt a jegygyűrű.

Ezzel elővett egy széles, tizennégy-karátos aranykarikát és ráhúzta a cso-dálkozó, ragyogó Lidi ujjára, majd hozzátette : — Az esküvőt csak aztán tartjuk meg. Ahhoz még sok minden-féle írás, meg lótás-futás kell. Nem érdemes ilyen soká várni, nem igaz, édes kis menyasszonyom ?

Lidi ugyan nem volt vele egészen egy véleményen, de a jegygyűrű láttára mégis igent bólintott, mondván :

— Hisz, tán csak nem fog engem becsapni kend ?

— Mán hogy csapnálak be téged, ha úgy szeretlek ? — felelte a férfi.

Igy történt aztán, hogy Lidi csakugyan felmondott Kajzernénak s június elsején, cókémókjával együtt — még a rongyos tizenháromgombos cipőt is elvitte magával — dobogó szívvel, Keszi oldalán, konflison hajtatott el a Cserhát uccába.

Mikor felmentek a garádicson, Keszi így szólt Lidihez:

— A lakásomon valami öreg asszonyt fogsz találni, lelkem. Azzal te ne törődj. Valamikor, mikor még jobb sorom volt, cselédem volt. Most csak száanalomból, kegyelemkenyéren tartom a Rózát. Nincs hozzá szívem, hogy az uccára dobjam. Jó teremtés, ha folyvást morog is. Azért Te fogsz neki parancsolni, ő meg engedelmeskedni fog. S ha valaha bántana: szólj nekem. Én majd eligazítom a dolgát!

Lidit ez az ujság nem valami kellemesen érintette. Legszívesebben nyomban visszafordult volna. De ehhez nem volt bátorsága. Keszi tekintete rajt pihent. Ugy érezte, hogy most már azt tehetett vele ez az ember, amit akar.

Amint az ötödik emeletre értek és beléptek a lakásba, a konyhában, a tűzhely mellett, a földön kuporgott egy öreg, beteges kinézésű, ráncos csöpp asszony. Mintegy álomból riadva, ijeszten szegezte rá Lidire nagy szürke szemét.

— Adjon Isten, Róza lelkem — szólt

Keszi barátságosan az asszonyhoz — elhoztam a Lidit. Itt van e. — De hirtelenül összehúzta a szemöldökét és keményen rászólt: — Ugy fogsz engedelmeskedni a Lidinek, mintha én volnék, megértettél?

Az asszony némán nézett vissza Keszi-re és nem mozdult. De ez nem törődött többé vele, hanem megfogta Lidi kezét és bevezette a szobába, ahol magához ölelte és úgy össze-vissza csókolta, hogy Lidi majd hogy elvesztette az eszméletét — —

Eltelt azóta hat hónap is, de bizony még most sem tartották meg az esküvőt. Lidi ugyan többízben megsürgette a dolgot, de Keszi csak azzal vigasztalta, hogy: — Majd!

Még mindig mindenféle írásokra vár hazulról, aszondta, és megszállott területről nehéz beszerezni őket. De különben is amondó volt, hogy nem sürgős a dolog.

— Hát nem élünk mi már amúgy is úgy, mint férj és feleség és nem adja-e meg neked mindenki a kellő tiszteletet, akárcsak összeadott volna a pap? — mondta ilyenkor. Aztán hatalmas karjaiba zárta és Lidi elhallgatott.

Hisz, voltaképpen így is nagyon boldog volt. Az ember szerette, jó és gyöngéd volt hozzá és minden pénzét neki adta. Csak két dolog okozott Lidinek

szomorúságot. Az egyik az volt, hogy Keszi az utóbbi két hónap alatt már vagy ötízben tökrészegeñ került haza s ilyenkor rettenetes volt. Istentelenül káromkodott, a földhöz vágta a székeket, megrúgta az asztalt s a Rózát egyszer véresre is verte. Másnap aztán ismét a régi volt.

A másik dolog, amiért Lidi bánkódott, az volt, hogy az a furcsa öreg asszony, a Róza, ha nem is nyíltan, de mégis, amikor csak tehetett, ellenezegült. Csak immel-ámmal engedelmeskedett neki, szántszándékkal elrontotta az ételeket, ha eltört valamit, ráfogta Lidire, hogy ő tette s mindig oly ellenségesen nézett rá, hogy Lidi néha komolyan félt tőle, ha egyedül voltak. És mégsem, egyetlenegyszer sem mert Keszihez panaszra menni, mert biztosra vette, hogy Keszi agyonveri az asszonyt.

Ekkor történt, hogy Keszi Sándor, november végén, egy csúnya, nedves napon — akkora köd volt odakünn, hogy a lámpákat is alig látta az ember — munka után azzal állított be, hogy rosszul van, meg hogy majd hogy megszakad a dereka. Nyomban le is feküdt. Csak úgy rázta a hideg a hatalmas embert s egész éjszaka annyit köhögött, hogy egyikük sem bírta lehúynyi a szemét.

Másnap már akkora láza volt, hogy

Rózának orvosért kellett szaladnia. Az orvos, miután Keszit megvizsgálta, kijelentette, hogy tüdőgyulladásos spanyol náthája van s hogy nagyon kell rá vigyáznia. Orvosságot is rendelt, amely vajmi kevés és méregdrága volt.

Két napig eszméletlenül feküdt a beteg. Nem használt neki sem az orvosság, sem az a mellszörp, amelyet Róza főzött számára. A két nő önfeláldozóan ápolta és Lidi fájó szívvel tapasztalta, hogy hiába, az öreg sokkal ügyesebb volt nála és sokkal jobban bírta az ápolást. Róza, visszafojtva könnyeit, nesztelenül járt, kelt, hozta a teát, rakta a borogatásokat Keszi forró homlokára. Féltékeny volt a csúnya vén boszorkányra. Legszívesebben egészen kitiltotta volna a szobából, de a szeretett beteg kedvéért leküzdötte elenséges önző érzelmeit.

Harmadnapra rá, reggel öt órakor Keszi Sándor kiszenvedett. Amikor Lidi észrevette, hogy mi történt, felordított fájdalomában és ráborult a kedves halottjára. Róza pedig befogta Keszi szemét, összetette a kezét, majd letérdelt előtte és hosszasan imádkozott. Azután nesztelenül eltűnt és elment a halottkéért.

Lidi sem nem látott, sem nem hallott, csak sirt és jajgatott. Attól félt, hogy megreped a szíve.

Egyszerre csak azon vette észre ma-

gát, hogy beszélnek a konyhában, majd hogy bejönnek. Hátrafordult és Rózát látta, akit két férfi követett. Ösztönszerűleg újból rávetette magát Keszire és átölelte, mintha attól félne, hogy elrabolják tőle a drága halottat.

De ebben a pillanatban valaki úgy félrelökte, hogy elvágódott a padlón. Feltekintett: Róza volt. De alig ismert rá az asszonyra. A vézna, sápadt teremtés, mintegy varázsütésre, legalább is fél fejjel nagyobbbnak látszott s valósággal félelmetes volt, amint kiegyenesedve, tüzetokádó tekintettel előtte állt s őt lábával megrúgva, rákiáltott:

— Pusztulj már innét, no!

Lidi felugrott, mint a megsebzett vadmacska.

— Micsoda? — sziszegte. — Hát ki vagy te, nyomorult teremtés, hogy így mersz velem beszélni?

Róza vasökölrel félretolta Lidit.

— Ugy-e, ugy-e! Hogy ki vagyok? Azt akarod tudni? — felelt rikácsoló hangon. — Hát tudd meg, te rongyos! Keszti Sándor özvegye vagyok, most tudod! Amíg élt, a tied volt, de most, hogy meghalt, ismét az enyém! Hordd el magadat innét, te cifra, ha szereted az életedet!

És Lidi, aki egyszerre mindent megértett, támoltyogva, hátrálva, kívánszorgott a konyhába, ahol erőtlenséggel összerogyott a tűzhely előtt.

Dorette.

— Ne tetessek még a kandallóra ?
Kálalszik a tűz . . .

— Ne, édesem. Elég meleg van a szobában s szívesen elnézem a parázs-ból felszökdelő lángocskákat. Előbb a nagy fény, a mindent perzselő, mindent elemésztő hev, aztán az elhidegülés, a megsemmisülés . . .

— Ahogy akarod, Elemér. Nem volna jó, ha ismét megmérnéd magad ?

— Minek ? Talán azért mondd, mert . . . különöseket beszélek ? Légy nyugodt, drágám. Már napok óta teljesen láztalan vagyok s a sebem egészen begyógyult. Ma le se fekszem vacsora előtt. Az ágyban mindig az az érzésem, hogy koporsóban vagyok. Pedig, Isten lássa lelkemet, nem bánnám, ha már a föld alatt volnék ! Mit is keresek én még itten ?

— Jaj, Elemér, hogy mondhatasz ilyet ! Nem is tudod, mennyire bánt, ha így beszélsz !

— Bocsáss meg, szívem, hiszen igazad van ! Azért nem kell mindent olyan komolyan venni, amit mondok. Ezen is át fogok esni ! Látod, ha például akkor, mikor az a fegyver véletlenül elsült a kezemben, a sors másként akarta volna.

— Az nem volt véletlen...

— Micsoda? Hát ezt honnét veszed? — Igazán nem rossz!

— Sajnálom, hogy ezt mondtam. De most, hogy egyszer kiszaladt a számon, nem is bánom. Hiába tagadod, kedves barátom, mindent tudok. Mindent!

— Dorette!

— Igen, igen.

— Ez lehetetlen! De ki mondta volna neked?

— Senki. Véletlenül jöttem rá. Azt gondoltam, hogy abban a pillanatban meg kell halnom. De én is csak ember vagyok, úgy mint te. Én is felgyógyultam. Ó, a mi természetünkkel sokat lehet kibírni! Arra születünk, hogy szenvedjünk.

— Dorette, én... én... igazán nem tudom, hogy mit szóljak, de — elhiheted nekem — zavarban vagyok. Tudom, hogy cselekedetemet nem igen fogod megérteni, hogy hallgatásomat bizalmatlanságnak fogod minősíteni... Bocsáss meg nekem, Dorette, édes kis Dorettem!

— Már régen megbocsátottam. Hisz itt vagyok melletted, ápollak s még most is minden tőlem telhetőt el követek, hogy felvidítsalak. Mosolygok, nevetek, látod? Ne zongorázzak? Majd eljátszom neked azt a...

— Ne, ne, édes Dorette. Inkább ülj ide mellém, add ide a kezedet s ne szól-

junk semmit... Mint valamikor, régen, mikor egymásmellé bujtunk... s álmodoztunk ifjú boldogságunkról...

— Ma már csak sirathatnók a boldogságunkat. Kérlek, ne engedd át magad ezeknek az érzelmeknek! Ennek semmi célja, s még egészen tönkre fogod tenni az idegeidet!

— Igazad van! Az idegeim! Látnod, ezek a szerencsétlen idegek vittek arra az átkozott lépésre! Nem tudtam, mit csinállok...

— Ugy...

— Talán nem hiszed el?

— De. Ha mondd? ... Vagy, nézd, beszéljünk inkább őszintén egymással! Hidd el, jobb lesz rád, de rám nézve is! Ez az állapot tarthatatlan! Mi ezt nem tudjuk kibírni!

— De Dorette! Mit akarsz ezzel mondani?

— Kérlek, édes Elemérem, ezt a szerepet nem lehet végigjátszani! Ennek előbb-utóbb rossz vége lesz.

— Most már sehogy sem értelek...

— Nézd, Elemér, hisz már az imént mondtam, hogy mindent tudok! Hogy oly érzések vettek rajtad erőt, amelyek ellen hiába minden küzdelem, mert erősebbek, mint mi vagyunk! Beleszerettél Leonórába...

— Dorette! Tehát tudod...

— Mondtam, hogy tudom.

— Tudod és — nem vetsz meg?

Nem undorodol tőlem? Kezet fogsz velem, megcsókolsz, ápolasz... Dorette! Én nagyon nyomorult vagyok!

— Ezt ne mondd, kedves barátom! Ami veled történt, az velem is megeshetett volna. Ez ellen nem védekezhetünk. De őszintébb lehettél volna hozzám. Ezt megérdemeltem volna.

— Istenem, kímélni akartalak, egyetlen Dorettem s magammal akartam vinni a titkomat a sírba!

— Ez nagyon nemes szándék volt részedről, de nem tudom, mit tettél volna, ha Leonóra nem utasítja vissza ajánlatodat? Akkor is fegyverhez nyúltál volna?

— Dorette, megáll az eszem! Tehát azt is tudod, hogy Leonóra úgy bánt el velem, amint megérdemeltem?

— Egyszerűen úgy viselkedett, amint tisztességes leányhoz illik. Nem voltál szabad abban a pillanatban, mikor hozzá közeledtél. Száz más nő talán másként cselekedett volna az ő helyében. Ő nem. Helyesen tette.

— Igen, igen, helyesen tette! Természetesen... Ma már én is belátom. Így csak Leonóra viselkedhetett!

Én is úgy tettem volna, légy nyugodt!

— Tudom, tudom, édes Dorette! Istenem — sohasem hittem volna, hogy ilyen nyugodtan, nemesen foghatnád fel a helyzetet! Meg is ígérem neked, megesküszöm...

— Megállj, szerencsétlen! Ne ígérj semmit! Tudom, hogy most megszánsz, hogy sajnálsz, hogy bizonyos áldozatokat is hoznál, ha azokkal visszaadhatnád nekem elveszett boldogságomat. Ezt tudom s ez is csak azt mutatja, hogy milyen jó szíved van. De ez nem — szerelem...!

— De szeretlek, édes Dorettem! Imádlak!

Az édesanyádat is szereted, Elemér...

— Biztosíthatlak, hogy ez...

— Ne mondj olyat, amit magad sem hiszel el! Istenem, minek is van hazugság a világon!

— De hiszem! Tévedtem, pillanatra elment az eszem, meggondolatlanul viselkedtem... de bűnhődtem is érte, keservesen bűnhődtem! Most pedig még jobban, még bensőbben foglak szeretni!

— Milyen boldog volnék, ha ez igaz volna!

— Esküszöm, Dorette...

— Hamisan esküdnél! Mert még most is szereted Leonóráát. Az nem volt szalmatűz! Ez volt az első, igazi, egyetemes nagy szerelmed, amely mellett minden érzés eltörpül...

— Dorette, igazán...! Mivel bizonyítsam be neked...

— Mivel? Előbb hadd kérdezzek tőled valamit...

— Akármit!

— Ha most, ebben a pillanatban megtudnád, hogy Leonóra csak azért utasította vissza vallomásodat, mert nős ember vagy, hogy azonban alapjában véve nagyon, de nagyon szerelmes beléd s akármikor ezer örömmel hozzád menne, ha szabad volnál: akkor is úgy gondolkoznál, mint az imént mondtad?

— Ez lehetetlen, ez egészen ki van zárva, édes Dorettem! Ha nő igazán szeret férfit, nem viselkedhetik vele szemben úgy, mint Leonóra velem tette. Ez képtelenség!

— De mégis! Ha így volna?

— Ha így volna?... Kérlek, ne is beszéljünk róla. Most, hogy látom, mennyire szeretsz, most, hogy ismét bennem is teljes erővel felébredt az irántad való mély érzésem, amely csak egy pillanatra homályosodott el, most már el sem tudom képzelni, hogy valamikor... hogy én voltam, aki...

— Ne folytasd, Elemér! Nem mondasz igazat. Mást gondolsz...

— De Dorette!

— Nem, nem. Ennek vége. Most már látom. Azért fel a fővel, barátom! Hisz neked nincsen okod a szomorúságra. Leonóra szeret, imád...

— Dorette! Miket beszélsz már megint...

— Igen, Elemér, Leonóra szeret. Nála voltam ma délután, mert ezt a bizonytalan, hazug állapotot nem bír-

tam elviselni. Tisztán akartam látni. S ő — igen, ő eleinte habozott, védekezett. Félt tőlem. De a végén mégis csak bevallotta, hogy szeret téged. Hogy imád. Hogy bele fog halni, ha nem lehet a tied...

— Dorette! Lehetséges volna? Igazán igaz ez? Ő szeretne? De akkor miért? Hisz ez — — hisz ez — — Istenem, olyan izgatott vagyok — — bocsáss meg — — De minek is mondasz nekem ilyeneket?

— Boldog vagy most, Elemér?

— Dorette, kérlek, hogy mondhatsz ilyet? — Már hogy volnék boldog? — Hát te — hát te önmagadra nem gondolsz?

— De magamra is gondoltam. Megtettem a kötelességemet. S most szabad vagyok.

— Dorette — —

— Igen. El fogunk válni s te elveszed Leonórárt. Ez természetes.

— Dorette, édes jó kis Dorettem... hát már nem szeretsz semmit sem?

— Nem. Nem szeretlek.

— Nézd, egyetlen Dorettem, hisz én azért szeretlek, — hisz én csak olyan szegény bolond vagyok! Értem, hogy haragszol rám, meg is érdemlem... De kell, hogy jó barátok maradjunk! Szükségem van rád! Halod? Dorette!

— Ne nyúlj hozzám, mert gyűlöllek!...

Mulandóság.

A méltóságos úr felébredt és csak éppúgy, mint más halandó, felült az ágyban, ásított, megdörzsölte a szemét, észlelte, hogy a szája íze nem a legjobb, (bizonyára a sok szivartól, amelyet ismét elszítt), s körülnézett. A hálósobában félhomály volt, s a spalettán át behatolt egy egészen vékony napsugár.

Gépiesen kereste a villanylámpát az éjjeli szekrényen, de mivel egy-kettőre nem találta meg, ismét ásított és hangosan sóhajtvá visszafeküdt a párnái közé. De nem aludt el többé, hanem, amint vezető bankférfiúhoz illik, gondolkozott egyet a pénügyi helyzeten. Azt kérdezte magától, hogy hová fog még ülyedni a korona — *quo usque tandem?* — majd eszébe jutottak az elmúlt napok izgalmai, a *run*, lovagias ügye azzal a képviselővel, aki a világ legnagyobb panamistájának nevezte el annak a lapnak a hasábjaiiban, amelyet valamikor ő állított lábra, leg-hívebb embereiben való csalódása, végül, hogy háziorvosának tanácsára már régen Karlsbadban kellene lennie.

Azután arra gondolt, hogy ez a nap is milyen kellemes meglepetéseket fog majd hozni számára. Bizonyára újabb támadásoknak lesz kitéve, amiatt a szerencsétlen tőkefelemelés miatt is követelni fogják a lemondását. Elsősorban Sas úr, hűséges barátja, akiből embert csinált.

— Ebből nem esztek! — gondolta magában. Akármilyen is történik, ő nem enged, nem adja ki a hatalmat a kezéből, mert az volt a meggyőződése, hogy az ő személyére, de elsősorban a nevére a banknak nagyobb szüksége van, mint neki a bankra.

És — last, but not least — mégis csak szép dolog volt ez a hatalom! Az a tudat, hogy ezer meg ezer ember hajol meg akarata előtt és mosolyogva lesi a parancsát, keresi jóindulatát, hogy kénye-kedve szerint jutalmazhatja meg híveit és megbüntetheti, tönkretetheti ellenségeit!

Ez a gondolat, mintha új erővel töltené meg a méltóságot. Ismét felült az ágyában, körülnézett és csak azon csodálkozott, hogy az inas még most sem kopogtat az ajtón, hogy fölébressze. Hisz, ilyenkor rendszeren még hű titkára is már mindenféle iratokat, táviratokat, névjegyeket szorongatva, járt-kelt az ajtaja előtt, hogy átkísérhesse a bankba. Sehogysem tudta megmagyarázni ezt a szokatlan csendet.

Igaz, nem szerette, ha már ilyenkor, még a magánlakásán is zaklatták és néha bizony türelmetlenül el is küldötte a kapuban várakozó embereket. Ezt rendesen később meg is bánta, vagy legalább is sajnálta, mert eszébe jutott, hogy itt-ott talán egyetlen szóval, egyetlen papír puszta említésével képes volt örök hála kötelezni valakit.

Egy ilyen mulasztás különösen bántotta. Amint a minap ugyanis a bankba sietve, kirohant a kapun, az ott várakozóknak titkárával idegesen azt üzen-te, hagyják békében. De volt köztük egy kékszemű, szőke, babaarcú leány is, aki bánatosan, de kedvesen mosolyogva tekintett rá, mintha azt mondaná:

— Velem tégy kivételt, te hatalmas, nagy úr! Nem fogod megbánni...

De ő, a gyöngébb nemnek lelkes barátja, hidegen és kimérten elsétált a szegény kislány mellett, mert reggel, tea után és az első tőzsdejelentések előtt, a legszebb szemek kacsintása ellen is vértézve volt.

Most pedig, ha visszagondolt arra a hamúszőke leányfejre, azokra a beszélő, kérő és mégis hamis kék szemekre, egyszerre csak azt kívánta, hogy még egyszer, egyetlenegyszer láthassa őket, s megesküdött, hogy ha lehetet-

lent nem kívánnak tőle, ő mindent meg fog tenni...

Mivel az inas még most sem jelentkezett, a méltóságos úr elkáromkodta magát és egy ugrással kint volt az ágyból. Ujra kereste a villanylámpát, de mert kapkodott, felborította az éjjeli szekrényen álló pohár vizet, amelynek tartalma aztán végigfolyt az ingén.

— Mégis csak disznóság — mondta mérgesen, de nem folytatta, mert amint tovább tapogatózott a félhomályban, gyertya akadt a kezébe, nyomban utána gyufa. Meggyújtotta tehát a gyertyát és immár harmadszor körülnézett a szobában. De amit látott, annyira meglepte, hogy az ablakhoz rohant és lázas sietséggel kinyitotta a spalettát.

A beözönlő fénytenger bántotta a szemét, azért megfordult. Maga elé bámult. A fejéhez kapott, majd a tükörhöz szaladt, hogy meggyőződjön, csakugyan jómaga-e az, avagy pedig csak hasonmása.

De jómaga volt. S ami annyira meglepte, az is való volt: Dércsen volt, falusi tuszkulánumban, nem pedig, amint eddig hitte, Budapesten.

— No hisz, ez szép dolog — morogta. — S a bank, s az üzletek, s a tőzsde, s a titkárom... s... az a kislány...

Valami furcsa neszre lett figyelmes. Az ajtó irányából jött. Mintha valaki

a küszöböt kaparná. Odament és ajtót nyitott. Farkcsóválva beosont Diana, a vén vadászkutyája, s régi szokás szerint nyomban hozzálátott lába nyaldosásához.

— Nem mész innen? — rivallt rá a méltóságos, de a kutya csak tovább csóválta a farkát és tovább nyalogatta a lábát, mint annak idején, amikor még ráért kedvenc állatával foglalkozni, amikor még nem volt sem méltóságos, sem hatalmas...

Egyszerre összerezzen. Szédült. Megrúgta a kutyát, amely vonítva szék alá menekült. Ő pedig az ágyhoz tántorgott és ledült. Csak most ébredt annak tudatára, hogy vele mi történt...

Nem volt többé hatalmas, semmi köze sem volt többé a bankhoz, amelyben most már Sas úr kormányzott, sem a többi igazgatóhoz, aki most már Sas úr előtt hajlongott, sem a titkárához, aki már ugyancsak Sas úrnak az ajtaja előtt szorongatta iratait, sem a kéregetőkhöz a kapuban, sem ahhoz a hamis kék szempárhoz, amely bizonyára már Sas úrra lövelte csábító pillantásait.

Leszavazták a közgyűlésen...

Tehát ezért nem ébresztették, mint rendesen! Már nem volt rá szükség. Sem az ébresztésre, sem ő rá, sem pedig... Igen. Volt. Mult. Kimult.

A méltóságos csak annyit tudott mondani, hogy: — Ajaj!

De ebben a sóhajban benne volt az az egész lenézés és megvetés, amelyet az emberiséggel szemben érzett. Aztán magához hívta Dianát és megveregette a hátát a tétlenségtől meghízott ebnek. Majd újra rúgott egyet a kutyán, s hozzálátott az öltözködéshez. Mikor elkészült, kiment, s több szobán áthaladva, benyitott az ebédlőbe, ahol már reggelire terítettek neki.

Nem találkozott senkivel sem, s ennek örült, mert szégyelte magát. Attól félt, hogy még a házinép szeméből is kiolvashatja a gúnyt, a szánalmat.

Végre mégis csak megnyomta a csengőt, mert belátta, hogy különben sohasem kap reggelit. Meg is jelent egy régi eselédje, a Fáni, kit Dércsen mindenki ténsasszonynak szólított, legalább addig, amíg a gazdája vezérigazgató volt.

— A teámat! — parancsolta a méltóságos, az ablak felé fordulva.

— Hozom már! — felelt a Fáni, de mintha még várt volna valamire. Nem mozdult a helyéből.

— Nos, mi lesz? — kérdezte türelmetlenül a méltóságos.

— Kezét csókolom — mondta a Fáni, zavartan mosolyogva. — A kertben van egy kisasszonyféle, s nagyon szépen kéreti a méltóságos urat, tetszene őt fogadni, valami nagyon fon-

tos ügyben. A legelső vonattal érkezett ide Pestről és csak egy pillanatra kér kihallgatást, aszondja.

Ezek hallatára a méltóságos úr szíve dobbant egyet. Először azért, mert úgy látszik, mégsem volt még senki és semmi, másodszor pedig azért, mert rögtön a kék szempár jutott eszébe.

— Azonnal bocsásd be! — szólt izgatottan Fánihoz és megigazította a nyakkendőjét.

Nem tartott soká és belépett valaki. Még pedig egy leány. S nem is akármilyen leány, hanem egy szőke, kék-szemű, babaarcú.

A méltóságos úr belepirult ebbe a látványosságba, mint egy iskolásgyerek, de csakhamar ismét elborultak a vonásai, mert a vendég kezét csókolt neki. Hisz, alig múlt ötven éves! Vagy annyira megviselte volna az az átkozott közélet?

— No, mi az, lelkem? — kérdezte mégis, jóakarattal.

— Szegény hadiárva vagyok, a nevem Szántó Rózsika — felelte a kislány könnyed térdhajlással. — Tudok írógépen írni, de nincsen pártfogóm, aki kineveztetne a bankhoz. S mivel azt mondják, hogy a méltóságos úrnak olyan jó szíve van, hát ne tessék zokon venni, azt gondoltam, megkérem, legyen a pártfogóm...

Amint ezeket mondta, bátran, biza-

lomteltjesen, olyan szépen nézett a méltóságosra, hogy az nyomban magához ölelte volna, ha eszébe nem jut, hogy ez talán mégis korai.

— Mit tehetek magácskáért? — kérdezte tehát nyájasan és megveregette a leány rózsás orcáját.

— Csekélység az egész — felelte Rózsika szendén. — Tessék szíves lenni, engem egy névjegyen Sas vezérigazgató úrnak beajánlani. Az most nagy úr, odabenn a bankban, s biztosan kinevez, ha a méltóságos úr ajánl...

Szántó Rózsika bájos mosollyal leste, hogy a mondókája milyen hatással lesz a méltóságosra. De ez úgy érezte, mintha hideg zuhany alá állították volna. Mérgesen elfordult.

— Meg van bolondulva? — kérdezte. — Követeljen tőlem, amit akar, de Sas úrnak nem ajánlhatom. Nem tehetem, de nem is teszem. Ezt már nem!

Szántó Rózsika nem tágitott. Ujra próbálta kapacitálni a méltóságost, de ez hajthatatlan maradt és a végén, elkeseredetten kifakadt:

— Értse meg, fiam, hogy lehetetlent kíván tőlem! Hja, ha egy héttel ez előtt fordul hozzám! De ma? Ma a Sas úr az úr, őt pedig utálom, érti? Semmi közöm többé a bankhoz, de semmi!

A kislány feldugta az orrát.

— Vagy úgy? — szólt pökhendien

és sarkon fordult. — De az ajtóból még egyszer hátraszólt: — Bocsánatot kérek, hogy alkalmatlankodtam. Hisz igaz, hogy már Pesten is mondták ezt... Csak most látom, hogy igaza volt a titkár úrnak, amikor azt mondta, hogy...

— Mit? Mit mondott a titkárom?

— Hogy az öreg már nem számít, lepuffantották!

Ezzel becsapta maga mögött az ajtót.

A méltóságos úr mérgesen felsziszszent, majd szájalommal nézett az ajtó irányába.

— Mind ilyen volt — gondolta magában és elmosolyodott. Azután leült és megsímogatta Dianát, az elhízott, elhanyagolt kutyáját.

— Te vagy az egyetlen barátom — mondta halkán, — s neked is kutyának kellett születned...!

Ekkor belépett a Fáni és hozta a reggelit.

A diszkrét Laetari.

— Olyannak látni az életet, amilyen, vissza nem siratni a multat, nem töprengeni a jövő fölött, élvezni a pillanatot: ezek az életművészet parancsolatai!

Igy szólt hozzám conte Erasmo Laetari, egy kedves, szeretetreméltó olasz tengerésztiszt, amikor délután az Excelsior-szálló árnyékában jártunk fel-alá a lidói tengerparton. A hallból tompítottan hallatszott a zene és belevegyült a tenger egyhangú zúgásába. A tornácon szebbnél-szebb nők teáztak s voltak, akik még ilyenkor is a homokban heverték és mozdulatlanul nézték a sötétkék égboltozaton tovasiető felhőket.

Fehér vászonegyenruhájában, fekete hajával, megbarnult, örökké derűs ábrázatával, csillogó szeméből jobbra-balra lövelve tekintetét, ez a hatalmas, szép szál ember olyan volt, mint maga az élet.

Ha felbukkant a láthatáron, a nőknél kellemes izgatottság futott végig. Kíváncsian lesték, hogy majd ki mellé

fog szegődni? De ő többnyire csak köszönt ide, köszönt oda, kivételesen néhány tréfás megjegyzést röpített egyik-másik asztal felé, idősebb hölgyekkel hosszabban szóba is állt, azután még feltűnt itt, feltűnt ott, végül pedig ismét távozott, észrevétlenül, senki sem tudta, hová.

Azaz: sejteni, sokan sejtették, hogy Laetari nem magánosan fogja tölteni estéjét, hanem hogy bizonyára pásztor-órára várják. Mégis mindig oly ügyesen rendezte a dolgát, hogy minden kombináció egyszerűen csak feltevés maradt.

Egy ízben megmondtam neki, még pedig ugyanazon a bizonyos délutánon, hogy a legdiszkrétebb embernek tartom, akivel valaha találkoztam.

— Bárcsak még diszkrétebb lehetnék — felelte sóhajtozva, majd rövid gondolkozás után hozzátette: — Nem tapasztalta, hogy a hölgyek többnyire kevésbé diszkrétek, mint mi férfiak? Barátnőik előtt, akik gyakran ellenségeik, nem ismernek titkot. De még a viág előtt is igen gyakran egyetlen szóval, közvetlen mozdulattal, egyetlen szempillantással elárulják magukat. És nem is önkéntelenül, hanem szándékosan. Azért mindig csodálkoznak azon, ha a vénasszonyok mozgásba hozzák a nyelvüket!

— Az igaz — hagytam rá, — de ez

miránk férfiakra nézve csak közömbös lehet?

— Korántsem — vélekedett Laetari. — Mert amennyire érdekli a nőket az a tudat, hogy bensőbb viszonyban vagyunk-e valakivel, annyira szeretik lekicsinyleni ízlésünket, ha megtudják az illető kilétét. Igazi nő csak önönmagát tartja szépnek, kíváncsúnak. Érdekesnek arra, hogy vele foglalkozzanak. Így egyszer valaki velem is kompromittálta magát, jóformán ok nélkül. Szükség meg éppenséggel nem volt rá. Nem szeretem az ilyenfélét. Leszállítja az értékünket.

— Ha nem árultam volna el az imént, hogy a világ legdiszkrétebb emberének tartom, megkérném, mondja el nekem különös történetét.

— Megtehetem anélkül, hogy indiszkréciót követnék el — felelte Laetari — vagy mégis az volna? Nem baj. Nincs törvény kivétel nélkül.

És kedvesen nevetett. Leült a homokba,, majd utólérhetetlen gesztussal felszólított, kövessem a példáját.

Igy mondta el élményét.

— Mikor néhány évvel ezelőtt, közvetlenül a háború után, az első farsangot ismét Rómában töltöttem, az anyám azt kívánta tőlem, hogy asszonyt kersek. Nem nagyon lelkesültem az eszméért, de jó fiú vagyok, úgy tettem, mintha nem ellenkeznék. Bemutattak

egy fiatal leánynak, aki úgy származásánál, mint vagyoni viszonyánál fogva, minden tekintetben igen alkalmas volt arra, hogy elvegyem. Nem volt az a bizonyos abszolút szépség, amely előtt művészek és conaisseurök ellenmondás nélkül meghajolnak, hanem inkább az a fajta nő, aki a férfiaknak egy részét hidegen hagyja, egyesekben még ellenszenvet is kelt, másokat pedig egyszerűen megigéz.

Ami engem illet, az utóbbiaknak a csoportjába tartoztam. Hogy ennek dacára nem vált végzetessé rám nézve ez az ismeretség, ennek egyikünk részéről sem a tetszés, sem a nemtetszés volt az oka, hanem az, hogy amikor a fiatal leánynak bemutatattak, már — biztos kézben voltam. Még pedig egy igen kedves és általánosan szépnek elismert asszony még szebb kezében, akihez jóformán még kadet koromban, a háború előtt, tekintettem fel, mint valami elérhetetlenre s aki aztán, amikor az említett farsang idejében mint meglett, hadviselt férfi álltam vele szemközt, rövidesen meggyőződött arról, hogy — diákkoromban tévedtem.

Ez az asszony a képzelhető legjobb hírnévnek örvendezett s ha különösen jó és boldog házasságot említettek példaképpen az emberek, az ő frigyéről emlékeztek meg elsősorban. A férje rendkívül elegáns, határozottan szép

ember volt, de a hat gyermekük is amellett tanuskodott, hogy nem férhetett gáncs a házaseletükhöz. A tények ennek ugyan ellenmondtak, de az nem tartozik ide. Ezt csak annak magyarázatául említem, hogy intim barátságunk miért nem képezte közbeszéd tárgyát.

Ebbe az időbe esik megismerkedésem azzal a fiatal leánnyal, akiről azt mondtam, hogy boldoggá tettem volna édesanyámat, ha elveszem.

De nem vettem el. Nőtlen maradtam és valószínűleg maradok is. Eltekintve attól, hogy a tengerészek feleségei — ezzel nem mondok újat, úgyebár — ha hűk maradnak, igen sajnálatraméltó életre vannak kárhoztatva, ha pedig hűtlenek, akkor nem érdemesek arra, hogy őket elvegyék. Egyébként a saját egyéni jellemem sem nyújt garanciát arra, hogy a férj hivatását kifogástalanul betöltssem.

Szóval megismerkedtem azzal a bizonyos hölgygel s már az első negyedórában tisztában voltam, hogy ha még egy negyedóraig maradok a közelében, akkor a harmadik negyedórában elvesztem függetlenségemet.

Megijedtem. Igyekeztem kerülni a vele való találkozást, de — mivel nem vonhattam ki magamat egészen a társadalmi kötelezettségeim alól, már az asszony miatt sem — mégis mind-

untalan összekerültünk. Meg kell említenem, hogy voltak még mások is, akik szívesen látták volna, ha lesz valami a dologból, nemcsak az anyám. Így aztán még igen gyakran egymás mellé is ültettek.

A leány határozottan kitüntetett engem mások előtt, amit végül már semmiképpen sem lehetett észre nem venni és mivel csak nem mondhattam neki a szemébe, hogy nem érzek iránta semmit sem, ami különben sem lett volna igaz: egy alkalommal éppen csak úgy odavetettem, hogy a szívem nem szabad.

A leány láthatólag nagyon meglepődött.

— Nem is tudtam, hogy vőlegény! — szólt kissé zavartan.

— Nem is vagyok — feleltem. — De vannak még más kötelékek is, amelyek talán még szorosabban kötnék össze két embert, mint az a kis aranygyűrű...

Azt hittem, hogy ezzel végképpen elrontottam mindent. De éppen ellenkezőleg történt. A leány most már maga kereste az alkalmat a velem való találkozásra és amint ilyenkor rám nézett, az olyan volt, hogy néha szédültem a közelében. De nem engedtem érzelmeimnek s mintegy menekülve a kísértés elől, még több szenvedéllyel dobtam magamat az asszony karjaiba.

Erre olyasmi következett be, amire nem voltam elkészülve.

Egy délelőtt — bál után a rendesnél is tovább aludtam — izgatottan és szégyenkezve, de mégis diadalmasan, a fiatal leány beállít a legénylakásomba, s egyszerre sírva és mosolyogva, leborul az ágyam szélére.

Felriadva álmomból, tartott néhány pillanatig, míg elhittem saját magamnak, hogy csakugyan ébren vagyok. Végre mégis annyira magamhoz tértem, hogy — azt hittem legalább — kezdtem megérteni a helyzetet, amelybe bizonyára csak szeszély, meggondolatlanság sodorta azt az érintetlen teremtet. És képzelje: én, aki mindig skrupulus nélkül élveztem volt, amivel a sors megajándékozott, — most az erkölcsűs szerepére vállalkoztam és minden erővel távozásra akartam bírni az izgatottságában a rendesnél is még százszor szebb és kíváncsabb látogatómat.

Szavam teljesen eltévesztette a hatását s már-már lankadozott jobbik, nemesebb meggyőződésemmel, amikor a leány tekintete véletlenül egy, az íróasztalomnál álló fényképen akadt meg. Az asszonyé volt.

A leány felugrott. Pillanatig mozdulatlanul állt. Rábámult a képre. Aztán elnevette magát. Valóságos nevető-

görcs volt. Tehetetlenül támaszkodott az ablakhoz.

— Mi baja? — kérdeztem, a legnagyobb mértékben meglepetve.

Soká tartott, míg magához tért.

— Tehát ezek azok a bizonyos kötelekek? ... — mondta végre. Finom gúnnyal rámutatott a fényképre.

Mentegetőztem, esküdöztem, hogy csak a legnagyobb tisztelet fűz ahhoz az asszonyhoz. Hiába. A leány érezte, tudta azt, ami igaz is volt.

Nem ismervén még akkoriban a nő pszichológiáját annyira, mint ma — megjegyzem, ma sem ismerem — alkalmasnak véltem a pillanatot arra, hogy látogatómat újból rábeszéljem a távozásra. De célzást tettem arra is, hogy magam is csak halandó vagyok, hogy én is elveszthetném a fejemet, hogy olyat követhetnének el mégis, amit nem lehetne többé jóvátenni sohasem.

De ezzel megjártam.

— Csak nem képzeli? — kiáltotta a leány büszkén, vérfagyasztó hidegséggel. — Én csak azért jöttem ide, hogy megtudjam, amit meg is tudtam.

Magára kapta a bundáját és már kint is volt.

Soha még egy szempillantásra sem méltatott többé.

Sokat gondolkoztam az eseten — folytatta az olasz kis idő múlva — de mindjobban megerősödik bennem a

meggyőződés, hogy nem a kíváncsiságnak köszönhettem azt a furcsa látogatást. Lássá : ilyen a női psychológia ! Tudtam, hogy hiába tanulmányozom. Azért mégis folytatom !

Észrevétlenül karperecórájára pillantott, diszkrétén mosolygott, aztán kezét fogott velem és felkapaszkodott a homokból.

Majd feltűnés nélkül távozott. A fürdőbódék irányában. Hogy senki se lássa . . .

Petróczy Julia.

Mikor a mult héten Orbánéknál voltam vacsorán, megismerkedtem Petróczy Juliával. Vacsoránál mellettem ült. Nagy hatást tett rám. Meggyőződtem róla, hogy Petróczy Julia nemcsak bájos és szép, hanem rendkívül kedves és művelt leány, akivel igen kellemesen eldiskurál az ember, anélkül, hogy minduntalan a zsebóráját nézné és fél nappal idősebb kívánná lenni.

Mikor aztán másnap reggel Veszprém-ben a közgyűlésen Orbán Férivel találkoztam s a hozzá intézett kérdésekre azt a felvilágosítást nyertem, hogy Petróczy Julia feleségének második fokú unokatestvére, Petróczy Mihály kúriai bíró egyetlen gyermeke s hogy a régen elhalt édesanyjától szép vagyont örökölt, arra a meggyőződésre jutottam, hogy ez a leány házasságra van teremtve, jóra való férfinak derék, kedves felesége lehetne s mindazzal a kellékkel rendelkezik, amelyek egy boldog frigy alapföltételei gyanánt nemcsak minálunk, hanem világszerte általánosan el vannak fogadva.

Hazaérkezve falusi otthonomba, sokat gondolkoztam az eseten. Levesemet kanalizva, rosszul esett a magány mélységes csöndje, a húsnál az jutott eszembe, hogy Julia őnagysága milyen gusztiózusan szedi le a villa hegyéről az apró darabokat, s mikor megittam homoki boromból a harmadik poharat, bosszantott, hogy nincs kivel koccintanom. Mire aztán rágyújtottam csibukomra, elhatároztam, hogy rögtön írok Jancsi barátomnak s komolyan ajánlom neki, vegye el Petróczy Juliát feleségül.

Mielőtt folytatnám elbeszélésemet, kedves kötelességemnek tartom fentemlített elhatározásomat két irányban is megmagyarázni, amennyiben aligha lesz köztudomású, hogy tetőtől-talpig meggyőződésből agglegény vagyok s a házasságot igen üdvös intézménynek tekintem ugyan, de csak akkor, ha mások lépnek rá. Hogy már most önzetlenségemben éppen Jancsi barátomra gondoltam csupán, s másra nem, az abban leli magyarázatát, hogy Petróczy Julia asszonyjelölt a nevezetes vacsora alatt kevésbé irányomban, mint inkább Horváth János kerületünkbeli képviselő iránt érdeklődött.

Meg kell jegyeznem, hogy Jancsi barátom azok közül a férfiak közül való, akik eleganciájuk mellett külsőleg is megmaradnak jó magyar ember-

nek s az angol és francia divat *dernier cri*-jével mitsem törődve, pörge kis kalapjukkal is azonnal elárulják az urat.

Mi az az úr? Az úr — úr, s ezt más szavakkal megmagyarázni nem lehet. Külföldön igen gyakran kerültem abba a helyzetbe, hogy valakire franciául vagy németül azt akartam mondani, hogy: úr. Nem sikerült. A *monsieur* és *Herr* kifejezések meg sem közelítik az úr fogalmát, — talán még leginkább az angol *gentleman* szó, ámbár el tudok képzelni *gentlemant*, aki még sem — úr.

Szóval, Jancsi igazán úr, s a világnak legkedvesebb embere. Barátai szeretik, becsülik s az asszonyok rajonganak érte. Jó tulajdonságai nemcsak társadalmi téren jutnak érvényre, hanem magánéletében is, amiről persze csak azok tudnak, akik Jancsit közelebbről ismerik. Van két gyermeke: Pista és Sárika, s ha az apjuk a világ legkedvesebb embere, akkor Pista és Sárika a legaranyosabb gyermekek a föld kerekiségén. Vidám, örökké kacagó, nyílt, apró teremtések ezek, jól vannak nevelve s nem sírnak soha. Ez utóbbi tulajdonságuk előttem a legbecsesebb, mert anélkül, hogy Napoleonnal kívánnám magamat összehasonlítani, ebben a tekintetben szakasztott olyan vagyok, mint a franciák nagy

császárja : kerülget a guta, ha gyerek-sírást hallok.

Nem értek hozzá, de azt hiszem, hogy a gyermeknevelés egyike a legnehezebb feladatoknak. Ha visszagon-dolok saját gyermekkoromra, s eszembe jut az a sok rosszaság, csalafintaság és haszontalanság, amellyel szegény jó édesanyámnak meg nevelőimnek meg-keserítettem az életét, valóban csodá-lom a nevelés művészetét és készséggel írom alá a római bölcsnek ama mon-dását, hogy : *quem dii odere, paedagogum fecere.*

Pista és Sárika nevelése pedig kizáró-lag szegény derék Jancsi barátomra nehezedett, amióta imádott felesége két évvel ezelőtt végzetes tüdőbaj áldo-zata lett. Hogy Jancsi akkor mit szen-vedett, azt leírni nem tudom, de nem is tartozik ide, annyit azért mégis el-mondhatok, hogy bizonyára főbe lőtte volna magát bánatában, ha nem lettek volna gyermekei. Istenem, mit is csi-náltak volna ezek a szegény kis gyá-moltalan lények anyja és apa nélkül ?

Horváth Jancsi végre beletörődött szomorú helyzetébe, s gyermekei iránti végtelen szeretete, barátainak odaadó ragaszkodása, nemkülönben fiatal éve-i visszaadták neki lelkinyugalmát és a szükséges életerőt.

Nekem azért — elveim fentartása mellett — mindig az volt a nézetem,

hogy Jancsinak újból meg kell nőslézén-
már a gyermekeire való tekintetből.
Akármilyen jónak és célirányosnak is
látszott az ő nevelési rendszere, mégis
azt vallottam s vallom most is, hogy
az efféléhez csak nő ért igazán. Meg is
mondtam Jancsinak, ő azonban így
felelt: — Csak egy volt s az Ő volt,
más nincs!

Igazat adtam neki mindaddig, amíg
Petróczy Juliával megismerkedtem. Bát-
ran állítom, hogy ez a nő legalább is
olyan, mint amilyen Jancsi boldogult fe-
sége volt. De legalább is! És mennyire
szereti ez a leány a gyermekeket, külö-
nösen Jancsi gyermekeit? Nem is látta
őket soha, s mégis könnyezik a szép
fekete szeme, ha az aranyos kis árvács-
kákról beszél. Bizonyos igaz, hogy
Jancsi jobb kezekre nem bízhatná
gyermekait, mint Petróczy Julia finom
kis kacsóira.

Alighogy elszíttam csibukomat, rá-
gyújtottam egy könnyű szivarra, oda
ültem az íróasztalhoz s írtam Jancsi-
nak.

*

Horváth Jancsi sokáig nem vála-
szolt. Persze, hiszen mégis csak gon-
dolkoznia is kellett az egész ügyön,
fontos és életbevágó kérdés volt.

Tegnap azután megkaptam a várva-
várt feleletét s azt hiszem, legjobb, ha
egész terjedelmében leközlöm:

Kedves barátom!

Három napig Somogyországban voltam a gyerekekkel Tera néninél, s természetesen alaposan elrontott gyomrokkal tértünk vissza a fővárosba. Azért igen jól mulattunk, sokat kocsi-káztunk, etettük a baromfit s boldogult jó Dini bácsi vadászkutyáján nyargaltunk, aminek utóbbi nem örült annyira, mint Pistike és Sárika. Most ismét nehezen megy a tanulás s mindig másra gondolunk, főképpen a nyári szünidőkre. Ki is vettem már Földváron egy kis nyaralót, magától értetődik, fürdő- és csónakhasználattal s azt hiszem, hogy ott ismét igen jól fogunk nyaralni. Remélem, meg fogsz látogatni, ha ugyan nem félsz egy kis melegtől. De az orvos azt mondja, gyermekeknek csak Balaton. Szép is nagyon a Balaton, gyönyörű szép s a homokban milyen jól esik játszani!

Kedves leveledet megkaptam s jót nevettem rajta. Igazán pompás fiú vagy! Önzellenséged valóban megható s örömmel tapasztalom, hogy e nemes irányban szépen fejlődik irányod. Talán bizony szépirodalommal foglalkozol az utóbbi időben? Pistike is író szeretne lenni, mert azt mondja, nagy örömet szerezne neki, ha Sárika elolvashatná az ő könyveit. Nagyszerű ember vagy, Ferkó. Végre kinyílik a szemed, észreveszed, hogy nem jó a

szegény ember fiának egyedül lézengeni az élet hosszú és unalmas, jobbra-balra többnyire léhaságokkal kirakott útján, megismerkedel egy nővel, aki — hogy saját szavaiddal éljek — teremtvé van a házasságra s aki egy becsületés, derék férfit valóban boldoggá tehetne: — s ime, mit csinálsz? Nem kéred meg a kezét, hanem nekem ajánlod. Mondhatom, ez nem mindennapi dolog.

Tanácsodat nem venném komolyan, ha nem ismerném személyesen Petróczy Juliát. Igen jól emlékszem rá s nem kerül nehézségembe gyönyörű természetét, bájos kis arcát fölidézni. A róla mondott ítéletedet mindenben aláírom, benső tulajdonságaira vonatkozó véleményedet teljesen osztom, s csak arról biztosíthatlak, hogy ebben a leányban még számtalan kincs rejlik, amely csak akkor fog napvilágra kerülni, ha asszony lesz belőle.

Még egy megjegyzésedre kell reflektálnom, ámbár kissé fájdalmasan érintett, mikor legelőször olvastam leveledet. Azt mondod, édes Ferkóm, bármilyen páratlan s egyetlen is volt a szegény feleségem: Julia olyan, mint ő. Tehát: le roi est mort, vive le roi! Ezt akarod mondani s ez áll is a nemzetek és királyaik közt kötött frigyre. Mert nemcsak a királyok váltják föl egymást, hanem a nemzetek is, és az alattvalók, akik a nemzetet al-

kotják. Julia lehet olyan szép és jó, lehet szakasztott olyan, mint ő volt — elismerem. Azonban csak másnak ; nekem — soha !

Ő meghalt, az igaz és soha többé nem borulhatok lábaihoz, soha többé át nem karolhatom édes, bájos alakját, soha többé nem szoríthatom szerető keblemre. És mégis él. Él bennerültél szívem mélyében, él minden gondolatomban, cselekedetemben, álmaimban, él a valóságban is. Ott látom gyermekeim finom arcvonásaiban, ha megszólalnak, hallok az ő hangját, ha megölelnek, érzem leheletét, ha mosolyognak, az ő ajkáról cseng az ezüst tiszta nevetése !

Gyermekeimnek, neked és többi jó barátomnak meghalt szegényke régen, s habár sajnálattal is néztek sárguló arcképére, — nektek Ő volt, nincs ! Nekem azonban él, él velem, mellettem, bennem él !

És te, édes Ferkóm, azt ajánlod nekem, hogy Ő mellé hozzak egy másikat a házámba, gyermekeim kebléből írtam ki édesanyjuknak azt az amugyis napról-napra elhomályosodó képét, — abban a légkörben, azok közt a bútorok közt, ahol oly végtelenül, oly kimondhatatlanul boldogok voltunk imádkozott hitvesemmel, — mással újra kezdem életemet ? La reine est morte, vive la reine ?

Nem, édes Ferkóm, ezt nem teszem meg soha, soha!

Ami már most Petróczy Juliát illeti, azt a tündéri szép kis pesti leányt, aki oly nagy hatással volt rád, őszintén örülnék, ha elvennéd feleségül, mert igazán arra való, édes, aranyos terem-
més! Rendkívül sajnálnám, ha mást, s
Mám téged boldogítana, mert azt hi-
sem, hogy te Petróczy Juliával az én
holt aranykoromhoz hasonlót terem-
retnél magadnak.

Gyorsan halad az idő s úgy emlékszem, hogy barna fűrtjeid deresednek már. Az angolnak az idő pénz — a magyarnak: élet. Ha legényéveidet eddig nem élvezted ki egészen, — attól tartok, hogy sokra úgysem mész már a hátralevő részeddel, mert ez a világ több örömet nyújt, mint amennyit egy agglegény képes kiélvezni, másoknak is kell belőle hagyni valamit, — önzetlennek kell lenni!

Rajta tehát — és bátran előre!

Ki tudja — Földvárta talán már kettescében jöttek hozzám látogatóba! Ennek végtelenül örülne

szerető hű barátod:

Jancsi.

U. i. Pistike és Sárka sokszor üdvö-
zölnek.”

Igy szól Jancsi levele. Tegnap óta

azt sem tudom hányszor olvastam el az episztólát. Ma délben azonban, leve-
semet kanalazva, ismét igen rosszul
esett a magány s a mélységes csend.
A húsnál arra gondoltam, hogy Julia
őnagysága milyen helyesen szedi le a
villa hegyéről az apró falatokat, s mi-
kor megittam homoki boromból a nem
tudom hányadik poharat, rendkívül
bántott ismét, hogy nincs kivel derék,
jó Jancsi barátom egészségére kocin-
tani. Mire aztán rágyújtottam a csibu-
komra, sehogy sem ízlett. Félretettem,
s még egyszer elolvastam az özvegy
ember levelét.

Öt órákor kilovagolok Orbánékhoz.
Jancsinak igaza van: megkérem Pet-
róczy Julia kezét.

Kis szívem.

— Kérlek, édes Linám...

— Mit akarsz már megint?

— Add ide kérlek azt a pohár vizet, ott áll az asztalon, nem bírom elérni. Be kell, vennem a poromat.

— Erre magad is gondolhattál volna, mielőtt lefeküdtél.

— Igazad van, édes mindenem, feledékeny vagyok. Ne haragudj és bocsáss meg, hogy folyton zaklatlak...

A sovány, vértelen arcú férfi felemelkedett az ágyról, betakarta remegő tagjait a lyukas takaróval és hörögve maga ment a pohár vízért, amely az asztalon állt.

Az asszony nem törődött vele. Repedt tükör előtt ült és egy szál gyertya homályos fénye mellett felsütötte sárga haját. A gyertya gyufadobozba volt illesztve, mivel nem volt a háznál gyertyatartó. Az egyetlen villanykörte a csillárban az este kieggett. Vasárnap lévén, nem lehetett pótolni. Miután megfésülködött, az asszony széles, de nem csúnya arcára rizsport hintett, amelyet azután inge sarkával ismét

letörült. Egy elhasznált gyufa kormával bekente a szemöldökét, kipirosította az ajkát, majd felkelt.

A sápadt, sovány férfi nézte, nézte. Azután nagyot sóhajtott és visszafeküdt az ágyba, a sötét sarokban.

— Mit sóhajtasz már megint ?

— Sóhajtottam ? Lám, nem is tudtam . . .

— De még mekkorát ! Mindig megijeszted az embert ezekkel a hangokkal. Mintha a pincéből jönnének. Uralkodj már magadon ! Azáltal, hogy folyton jajgatsz, nem segítesz a bajodon. Mindenáron el akarod nekem rontani ezt a napot is ?

— Igazad van, édes kis Linám, csak arra kérlek, légy elnézőbb velem. Ma ismét nagyon rosszul érzem magamat.

— A por majd segít.

— Nem segít rajtam már semmi sem.

— Már megint kezded ?

— Jó, jó, nem szóltam semmit.

Néhány percnyi csönd. Lina a szekrényhez lép, kopott fűzőt vesz elő, beleszorítja egészséges, kövér testét. Azután az ágyhoz megy :

— Fűzz be, kérlek.

— Örömmel, kis szívem. Boldog vagyok, ha segítségedre lehetek valaminben. Milyen szép fehér a melled !

— Siess, kérlek.

— Hadd üljek föl előbb. Így ni . . .

— Jobban szorítsd, erősebben ! Erő-

sebben, barátom, nem hallod? Hát már semmi erőd sincsen? Még jobban! No végre, hál' Istennek!

A férfi lihegve visszadúlt a párnára. Lina pedig selyemruhába bújt, amelyből csak úgy párolgott a legkülönbözőbb olcsó illatoknak vegyes emléke. Széles karimás kalapot nyomott a fejébe, a szekrény fenekéből egy pár kesztyűt ásott ki, amely valamikor fehér volt és molyos prémboát dobott a nyakába. Végül utolsó pillantást vet a repedt tükörbe. Elkészült.

— Kis szívem, kis szívem — sóhajt ismét a férfi.

— Mi az, mi az már megint?

— Egyetlen szerelmem, hát csakugyan?

— Micsodát?

— Csakugyan el kell menned Nusihoz? Éppen ma?

— Nevetséges vagy. Hát persze, hogy el kell mennem. Megigérttem.

— Éppen ma?

— Éppen ma. Mivel éppen ma van a születésnapja és mert éppen ma akarjuk a születésnapját vígan megülni, a barátjával együtt. Még vagy négyen lesznek ott, olyan jó lesz! Egyszer, egyetlenegyszer kikerülni ebből a mizériából!

— Hisz" ezt magam is belátom. És mégis kérlek, édes kis szívem: maradj itthon! Az én kedvemért!

— Megőrültél? — kiáltotta az asszony élesen, azután hirtelenül hangosan elnevette magát. — Szervusz, öreg! Majd sietek vissza...

— Ég veled, kis szívem...

A vértelen arcú ember mereven nézett a sarokból az ajtó irányába, amelyen az asszony kisurrant. Azután ismét sóhajtott, mélyen, hangosan, kedves szerint, ahogyan csak akkor mert, ha egyedül volt. És visszahajtotta a fejét a párnára.

Becsukta a szemét és mégis látott. Valami egészen valószínűtlenül zöld réten mendégéltek, kéz-kézben, ő meg Lina. Szándékkal maradtak el a többi kiránduló mögött, akik már az erdő széléhez értek és egymásután eltűntek a lombos fák alatt. Csak ők ketten voltak még kint. S ekkor megkérte Lina kezét. És ő igent mondott. Egymáséi lettek...

A boldogságuk rövid volt. Megzavarta a háború. De ennek is vége lett. Hazakerült ugyan, de nagybetegen. A nedves lövészárokból szerezte a bajt. Hiába mondták az orvosok, hogy meg fog gyógyulni. Tudta, hogy már nem tarthat soká...

Az asszony pedig hitt az orvosoknak. Jól tette. Hisz' oly fiatal volt még. Csupa élet!...

A férfi elmosolyodott. S a szemében visszatükröződött a vörös gyertyafény.

Lina ezalatt lesietett a lépcsőn. Jó ideig tartott, míg leért a földszintre, mert magasan laktak.

A kapuban a házmesterné ült három gyermekével. Kíváncsian nézett utána a távozónak. Azután halkan felkacagott. Mert két házzal feljebb csukott autó várakozott s mert a negyedik emeletbeli hölgy habozás nélkül oda ment.

Amikor az autóhoz ért, belülről kinyitották az ajtót. Egy fiatalember gyorsan kinyújtotta a kezét, hogy Linát besegítse.

Becsapták az ajtót s a jármű elindult.

Bent, a kocsiban suttogtak, szorongatták egymás kezét, csókolództak.

— Végre, végre!

— Csakhogy ismét karjaimba zárhatlak, drágám!

— Olyan boldog vagyok, Feri...

— Hát én! Édes egyetlenem. Hogy vagy, hogy érzed magad? Mit csináltál egész idő alatt? Hol jártál?

— Seholy. Ki sem mozdultam a szobából. Mindig csak rád gondoltam.

— Kedvesem...

— Most jól vagyok, egészen jól, Most a te kis feleséged vagyok...

— Kis szívem...

— Ne, ne! Ne mondd ezt. Nem szeretem...

— Vagy úgy...

— Érted ?

— Értem. És ő — ő mit csinál ?

— Kérlek, ne is beszéljünk róla. Tönkreteszi az életemet. Tudom, el fogsz ítélni, de hiába : nem szeretem. Nem tudom szeretni. Még sajnálni sem . . .

— Te édes ! Remélem, nem sejt semmit ?

— Az — és sejteni valamit ! Látszik, hogy nem ismered. Hisz" olyan buta, szegény ! Azt hiszi, hogy Nusi-hoz mentem . . .

— Szegény . . .

— . . . ?

És suttogtak és nevettek és csókolóztak. Aztán egymáshoz bújtak. És harapdálták egymás ajkát. És megérkeztek — — —

Háromkor éjfél után tért haza Lina.

Konflison érkezett. A házmesterné álmosan, rosszkedvűen nyitott kaput. Lina lassan, tántorogva mászott fel a negyedik emeletre. Az arca égett, a feje fájt. A bortól, a pezsgőtől, a likőrtől, sok mindentől. S üldözte egy új shimmy, amelyet a mulatóban hallott, ahol voltak, mielőtt . . . igen azelőtt.

Mikor felért az utolsó emeletre s beosont abba a kis szobába, amelyben férjével együtt albérletben lakott, hiába igyekezett felcsavarni a villanyt. Csak később jutott eszébe, hogy elromlott a körte s hogy csak az az egy volt a

háznál. A sötétben tapogatódzva most már a gyertyát kereste. Meg is találta a gyufadobozt, amelyben még gyertya volt, mielőtt elment, az este. De az időközben egészen kiégett.

— Most még arról is megfélemedezik ez az ember, hogy eloltsa a gyertyát — morogta mérgesen.

Fáradt volt, nem keresett mást. Talán nem is talált volna.

Ki volt merülve, az egész lényén rajtült az undor érzése, még önönmagát is utálta. Kikíváncozott a valóságból.

— Aludni, felejtetni! Mindent felejtetni...

Kezdett levetkőzni és már félig álomban, egymásután elhajigált magától kalapot, ruhát, fűzőt, cipőt. A cipő nagyot koppant a padlón. Olyan volt ez a hang, mint amikor az első földdarabok érik a leengedett koporsót.

Önkéntelenül megborzongott. Azután ismét tapogatózva, lábujjhegyen a közös ágyhoz kúszott.

Ledült és magára húzta a takarót.

Majd elnyomta a fáradság és még sem bírt elaludni. Az új shimmy zengett a fülében, nem tudta elűzni magától.

Fal felé fordult, mert azt képzelte, hogy akkor talán nem fogja hallani többé az őt üldöző dallamot.

Ez sem segített rajta. Mintha a jazz-

band összes hangszerszámjaival kivernék a koponyáján a shimmyt. Kellett, hogy beszéljen valakivel. Akárkivel. Ha csak a férjével is. Emberi hangot kívánt hallani, minden áron.

Gépiesen kinyújtotta a kezét. Égő, száraz ujjai jéghideg, merev testhez értek.

Fülsiketítő ordítással kiugrott az ágyból s rettenetes ijedségben, csurom víz és bicsakló térdekkel nekivetődött a csukott ajtónak. De a kezében már nem volt annyi erő, hogy lenyomja a kilincset. Összeesett.

Mert aki ott, az ágyban feküdt, a férje: az halott volt.

72 2260 100
- 38 617

A tengerész.

Még az összeomlás előtt történt. Jóval előbb . . .

A pólai tiszti kaszinó parkjának egyik sarkában, terített asztal mellett négy tengerésztiszt ült a holdvilágos éjszakában. Már hat üres pezsgős üveg hevert a bokorban, s nem úgy festett a helyzet, mintha az asztalon álló hetedik volna az utolsó.

A négy tiszt éppen aznap érkezett haza Ö. F. „Panther“ nevű hajóján. Másfél évig voltak útban. A világ körül. Társaik az első vonattal mind elszéledtek a Monarchia minden irányába, hozzátartozóikhoz. Csak ennek a négynek nem volt, kihez sietnie. Akár itt, akár ott kötött ki a hajó: mindenütt egyformán otthonosnak vagy idegennek érezték magukat. .

És csodálatos: amíg az úton ők voltak a legvígabbak, addig most egyszerre elhagyta őket a jókedvük. Valami hiányt, valami űrt éreztek a szívük tájékán.

— Vigye el az ördög, mégis csak jó érzés lehet, ha van, aki várja az embert! — kiáltotta az egyik, egy Sandics nevű dalmát fiú.

— Csak asszony ne legyen — vá-
gott vissza Hildrich sorhajózáslós, egy
sovány, hirtelenszőke gyerek, akit a
Dél-Amerikában szerzett váltóláz néha
még most is gyötört. — Két csemetét
itthonhagyni és négyet találni másfél év
mulva, mint az öreg — —

Nem folytathatta, mert a többiek
lehurrogták. Sőt, majdnem komolyan
összeveszett vele a mellette ülő Jedi-
nay, de ekkor beleszólt az eddig hall-
gató Józsay Tóni fregatthad-
nagy, aki mint legidősebb prezideált.

— Hagyjátok abba — mondta ke-
ményen. — Izléstelenségnek tartom az
egész vitát.

— Akkor kár volt, agglegénynek ma-
radnod — felelte Hildrich, de alig hogy
kiszaladt a szó a száján, már meg is
bánta. Kínos csönd támadt, amelyet
Jedinay sietett tréfával elűlni:

— Eh mit! Éljen az „amour sans
lendemain“!

A többiek nevetve helyeselték, csak
Józsay maradt komoly és rászegezte
tekintetét Hildrichre.

— Nem tudom, mi késztetett arra,
hogy meggyalázd a házasság szentsé-
gét — szólt fölényesen, — de vannak
dolgok, amelyeket tisztelnünk kell még
akkor is, ha csak másoknak jutottak
osztályrészül. És ha arra vagy kíváncsi,
hogy miért vagyok nőtlen, akkor erre
is megfelelhetek.

Józsay megtöltötte a poharát és me-reven nézte a benne felszökdelő gyön-gyöket. Azután mintegy magában el-kezdett beszélni:

— Szerettem és szerettek. És aki szeretett, mégis másé lett. És mivel érzem, hogy megtalálta a boldogságát a másik mellett, kérdés, hogy meg-találta-e volna az én oldalomon. Pedig pillanatig eléggé önő voltam és még a lehetetlennek látszót is elkövettem, hogy megakadályozzam az esküvőt. Ami lehetetlennek tűnt, megvalósítot-tam. De csak azt értem el vele, hogy meggyőződhettem Klodin boldogságá-ról...

— Klodinnak hívták, igen. Két év-vel ezelőtt ismerkedtünk meg Szat-márban, időközben elhunyt nagybá-tyámnál. És egymásba szerettünk. Nem is volt az szerelem — téboly volt, örület! Ha egy-két óráig nem láttuk egymást, már azt gondoltuk, hogy bele kell halnunk a bánatunkba...! És éppen ezért nem volt szabad, hogy egymáséi legyünk. Ma belátom, de akkoriban még nem is gondoltam rá.

— A leány szülei nem jó szemmel nézték a dolgot, bár nem is sejtették, hogy mekkora volt köztünk a szere-lem. Az ő szemükben bizonyára nem voltam „partie“... de lehet az is, hogy nem akarták odaadni a gyerme-küket egy tengerésznek... Alig vár-

ták, hogy elkerüljek Szatmárból. Óhaj-
tásuk gyorsan teljesült. A szabadságom
lejárt, vissza kellett mennem, ide,
Pólába.

— Ugy éreztem, hogy a sorsom el-
viselhetetlen. Egyetlen vigaszom, re-
ményem a titkos levelezésünk volt,
amelyben megállapodtunk. Irtam is
naponta hosszú, hosszú leveleket — de
egyetlenegyre sem jött felelet. — Bizo-
nyára ellenőrzik minden lépését, —
gondoltam magamban.

— Októberben azután megkaptam a
parancsot, hogy november 20.-án világ-
körüli útra kell indulnom. Ezt is meg-
írtam Klodinnak, de most már a szülei-
nek is, akiktől engedelmet kértem, hogy
személyesen elbúcsúzhassak a család-
tól. Semmi felelet. Ekkor végre felül-
kerekedett bennem a büszkeség és
abbahagytam az egyoldalú levelezést.

— De november 19.-én, tehát az el-
indulásunk előtti napon kapok egy
nyomtatott értesítőt, amely sablonosan
hírül adja mindenkinek, akit illet, hogy
Klodint december 4.-én egy ismertnevű
mágnás vezeti oltárhoz. Pillanatig ké-
telkedtem a saját józanságomban, az-
tán arra gondoltam, hogy agyonlövöm
magamat, végül pedig összeharaptam
a fogamat és elhatároztam, hogy el-
felejtsem az egészet.

— El is felejtettem volna, ha bár-
milyen magyarázatát tudtam volna ta-

lálni Klodin érthetetlen viselkedésének. De az, hogy egyetlenegy sorra sem érdemesített egész idő alatt, nem fért az eszembe. Világos volt előttem, hogy meg kell bolondulnom, ha nem beszélek még egyszer ezzel a leánnyal.

—Megtudtam, hogy november 30.-án este érünk Salonikibe, ahol bevárjuk az utolsó európai postát és hogy csak december 5.-én reggel indulunk tovább Alexandriába. Jelentkeztem tehát a parancsnoknál, s miután leírhatatlan nehézségek után megkaptam az engedelmet, hogy halaszthatatlan családi ügyben egy napra Pestre utazzam, Salonikibe érve, december 1.-én reggel — hisz talán még emlékeztek is erre a titokzatos históriára — vonatra ültem. Éjjel Nisbe értem s másnap délebb, egy óra felé Pesten voltam.

— Két órakor Nagykárolyba indultam tovább, ahová este kilenckor értem. Időközben nagy hóvihar támadt, s alig akadt kocsis, aki kivitt volna a félóránynira lévő Károlypusztára. Végre az egyik rászánta magát.

— Örült expedíció volt, mert összevissza amúgyis csak legfeljebb egy órát időzhettem Klodinéknál, mivel még aznap este, vagy jobban mondva éjfélkor vissza kellett utaznom. De én akkor csak egyet kívántam: Klodint látni, vele beszélni, s az ő szájából

kapni feleletet arra a kérdésre, hogy — miért . . . ?

— Fél tízkor a pusztára értem. A kastély ablakai sötétek voltak. Rosszat sejtettem. Végre előkerült az öreg komornyik, akitől megtudtam, hogy az esküvő már meg volt, még pedig aznap délelőtt. Az értesítőben hibásan volt közölve a dátum, amit állítólag csak később vettek észre . . . egyébként pedig mindenki elutazott. Klodin grófnő az urával Halmiba, a férj birtokára, a szülők pedig Kolozsvárra.

— Így tehát vége volt mindennek. Elkéstem. Nem beszélhettem Klodinnal, nem akadályozhattam meg az esküvőt. Ugyanis ezt akartam. Most már őszintén bevallhattam magamnak. Támolyogva ismét kocsira ültem s állandó hóvihárban, koromsötét utakon indultam vissza Nagykárolyba. Nem érhet ez életben annyi fájdalom és bosszúság, mint amennyiből kijutott azon a kis darab úton.

— Éjfélkor felszálltam a vonatomra, szerencsére üres fülkét találtam, s teljesen kimerülve, bódulatszerű álom fogott el.

— Mikor 3-án reggel hétkor felébredtem, már világos volt, s a havas tájat pirosra festette a hajnalhasadás. Kiléptem a folyosóra és néztem, néztem a mellettem elhaladó táviróducat. Félóra múlva Pestre kellett érünk.

— Amint ott álltam és magam elé bámultam, félretolták a szomszédfülke ajtaját, s egy nő lépett ki a folyosóra. Mikor megpillantott, felsikoltott és viasszaszaladt. De mégsem vonulhatott vissza olyan gyorsan, hogy meg ne lássam az arcát: Klodin volt.

— Kővé dermedtem. Álom volt-e, vagy valóság? Néhány perc múlva Klodin újból kijött, most már a férjével együtt, rám mosolygott és megismer tetett az urával.

— Azután megostromolt kérdésekkel. Hogy én hogy kerülök ide? Hogy nyár óta miért nem írtam neki egyetlen sort se? Hogy miért nem gratuláltam legalább az esküvőjéhez? Majd elmondta, hogy előttevaló nap, az esküvő után Halmiba mentek, ahol csak néhány órát időztek, s hogy most Pestre utaznak, onnan pedig Olaszországba.

— Én igen keveset szóltam. Ha jól emlékszem, azt hazudtam, hogy nagybátyámmal volt sürgős elintézni valóm, azért jártam arra. Teljesen apatikus voltam. Még az sem tett rám nagyobb benyomást, hogy egy fafal választott el engem Klodin nászéjszakájától...

— Pestre értünk. Amikor kiszálltunk, gépiesen segitettem Klodinnak. S ekkor hozzám hajolt.

— Milyen okos volt magától, Tóni —

mondta sűgva és felejthetetlen kedves őszinteséggel, — hogy nem törődött többé velem! Képzelse csak: folyton elválni egymástól! Milyen boldogtalanok lettünk volna! S most olyan boldog vagyok! Mert az én uram sohasem fog elhagyni!

— Szótlanul kezet csókoltam Klo-dinnak, az urával barátságosan kezet fogtam s félnégykor ismét vonaton ültem. Másnap este pedig pontosan jelentkeztem a „Panther“ fedélzetén...

— Nem, nem, kedves Hildrich barátom, nem kell leszólni a házasság intézményét, csupán azért, mert tengerésznek könnyebb nőtlennek maradni. És mégis jó érzés lehet, ha van, aki várja az embert!

És újból összezsördültek a poharak a holdfényes éjszakában. De egész hal-kan, csöndesen...

Levél egy maroknyi hamúról.

Kedves barátom !

Képzelem milyen fájdalmasan érintett Miss Maud Arnoldson hirtelen halálának híre s értem, hogy meg akarod tudni a részleteket is. Még magam is teljesen a hatása alatt állok ennek a megrázó kis tragédiának, amely az : tragédia, noha nincsenek benne hősök, sem hősnők, sem pedig érdekfeszítő intrikák meg bonyodalmak ! Egy rózsabimbó története, amelyet váratlanul ellepett a dér. Megfagyott, elpusztult . . .

Mindennapi történet, de azok, akik láttuk a rózsát s gyönyörködtünk benne, siratják, mert elhervadt szemünk előtt, aztán élettelenül lehullott a földre. Kegyetlen dolog a halál, barátom s végig futott a hideg a hátamon, mikor éreztem csontos kezének a vérfagyasztó közelét, amint belenyúlt a mulatság és szórakozás kedvéért a Lidón egybegyűlt szálló-publikum sokaságába, aztán megragadott egy fiatal lényt, hogy elvigye magával ! Egy halk sikoly, egy elhaló nyöszörgés és vége. A mulatni vágyó

publikumnak pillanatra eláll a lélekzete, aztán, amikor ismét megszállja a bátorság, még hangosabbá válik, nevet és tombol, hogy túlharsogja azt a lelkében megszólalt kellemetlen hangot, amely a földi örömek mulandóságára int. *C'est la vie...*

Ha jól emlékezem, elutazásod napján láttad utoljára Miss Maudot. Még átlátogattál a Lidóra, aztán kissé szomorú szívvel — ne tagadd, beláttam a lelkedbe! — búcsúztál mindenkitől s nembánomságot és jókedvet színelve, gondolán elvitetted magad az Ungarokroatanak a Riva degli Schiavanival szemben veszteglő gőzösére. Tudom, hogy nem aludtál egész éjszaka s gondolatban láttalak, amint a fedélzet legmagasabb pontjáról, háttal az útiránynak, tekintetedet az est homályában lassan eltűnő partra szegezted s — reá gondoltál. Igen, ő reá. Miss Maudra.

Emlékezel-e még arra a bűvös, holdfényes estére, amikor, vacsora után, egészen kikelve magadból, megragadtad a karomat s levittél az elhagyatott tengerpartra, az Excelsior elé? Éppen Maudtól jöttél, akit bent hagytál a táncteremben. Izgatottan, kihevülve, megvallottad nekem, hogy ez a leány nagyon tetszik neked s hogy, amint gondolod, te is megnyerted a tetszését. Aztán tanácsot kértél tőlem: megkérjed-e a kezét Miss Maudnak? Pillana-

tig haboztam. Láttam magam előtt azt a sápadtarcú, leheletszerű amerikai leányt, nagy enigmatikus fekete szemével, bájos mosolyával, ezüstcsengésű hangjával. Olyannak tűnt föl nekem, mint egy éterikus lény, amely valahonnét, a mérhetetlen űrből szaladt közibénk. Aztán rád néztem, az erővel, teljes, egészséges férfiúra, a megtestesült életre, tetőtől-talpig ember, csupa realizmus, minden csöpp véred csupa markos valóság...

— Nem neked való feleség ez a Maud — szoltam aztán önkéntelenül. Láttam, hogy fájt neked a válaszom, meg is haragudtál érte abban a pillanatban, de aztán, úgy látszik, gondolkodtál rajta. S nemsokára rá elutaztál, anélkül, hogy megkérted volna az amerikai leány kezét.

Sokszor támadtak azóta skrupulusaim amiatt, csakugyan jó tanácsot adtam-e neked abban a bizonyos holdas éjszakában? De mindannyiszor sikerült megnyugtatom lelkiismeretemet, mert mind világosabb lett előttem, hogy Maud nem lett volna neked való feleség.

Mindenekelőtt azért nem, mert amerikai volt minden porcikájában, egész lelkében, te pedig soha, de soha meg nem értetted volna azt a nőt, éppúgy, mint ő sem értett volna meg téged, a végén pedig, ha elkövetkezett volna a

kijózanodás pillanata, szegény rabok s egymás terhére letettek volna ebben a világban, bánat, szomorúság, boldogtalanság várt volna reátok.

Hogy nemcsak Maud maga, de egész családja, az anyja s a leánytestvére: Willy, milyen más anyagból volt és vannak gyúrva, mint mi: azt csak most láttam igazán a katasztrófa óráiban. Amint nem bírtam magamat belegondolni a leány lelkivilágába, mikor elutazásodkor könnyet, valódi, hamisítatlan könnycseppet pillantottam meg szemében s már egy félóra rá a Conte di Sassoval láttam vígan flörtölni, másnap pedig esős időben, fürdőruhában, két óráig a nedves homokban feküdni Becker báró, a szőke porosz gárdahadnagy oldalán — éppúgy képtelen voltam annak megértésére, ahogyan az Arnoldson mama s Miss Willy viselkedtek, mikor messze, messze hazájuktól, körülvéve idegen emberektől, elvesztették szeretett kis Maudjukat.

És most rátérek arra, ami e soraim megírására indított.

Mint már említettem, Maud elutazásod óta talán még jobban flörtölt az őt körülvevő fiatalemberekkel, mint valaha. Te, aki annyiszor voltál Maud és testvére, valamint barátnői közelében, legjobban tudod, hogy a flört nem jelent semmit az amerikai leányok szemében s hogy annak a szerelemhez

semmi köze. Az utóbbi időben azonban Maud olyan mértékben engedte át magát az érzelmekkel való játék e sajátos módjának, hogy ezzel általános feltűnést keltett. Nyugtalan volt, idegesen nevetett, ha hozzá szóltak, s boldogtalan volt, ha egyszer este program nélkül kellett a hall-ban ülnie, hozzátartozói társaságában. Mintha érezte volna, hogy nem él sokáig, mintha még ki akarta volna élvezni azt a hátralévő kevés időt!

Igen jól emlékszem arra az esős délelőttre, amelyen a szőke gárdatiszt mellett hol nevetve, hol suttogva, kék kis fürdőkosztümjében, pöttyös sapkával fekete haján, ott feküdt a lidói homokban. Kevesen fürödtek aznap, de még ezek is már rég elmentek, mikor Maud a gárdatisztjével még mindig ott feküdt a spiaggián...

Délután szokatlanul ki volt pirulva, mintha láza volna.

Figyelmeztettem rá, de kinevetett s gyorsan összetoborzott egy társaságot, hogy azzal este, nem tudom hányadszor, végig hallgassa a szerenádát a Canal Granden.

Másnap már nem láttam többé s kérdésekre a mamától azt a választ kaptam, hogy Maudnak náthája van.

Három napra rá már oly magas lázban feküdt, hogy az orvosok taná-

csára a szállóból az angol magánkórházba kellett szállítani.

Mult pénteken aztán kiszenvedett. Amint az orvosok megállapították, már régóta tuberkulózisa volt.

Meghalt az angol kórházban, egyedül, mama és testvér nélkül, flört nélkül, az ápolónő karjai között...

A mamát annyira felizgatta a leánya betegsége, hogy nem mert elmenni őt meglátogatni! Willy pedig, ha testvéréről beszéltek, igen szomorú lett s csak arra kérte az embereket, ne is beszéljenek a betegről a mama előtt...

A két nő az egész idő alatt, úgy mint eddig, kommissiózott Velencében, bejárta a képtárakat, délután a Szent Márk téri cukrászdában, este pedig, díszes toalettben, a hotelben dinénél ült. Csak valamivel hallgatagabbak voltak...

Maudot elégették. S hogy biztosak legyenek benne, hogy csakugyan az ő hamúját adják oda a családnak, fölkertek egy csak nem régen érkezett s Arnoldsonékkal valami üzleti összeköttetésben lévő angolt, legyen ott a hamvasztásnál.

— Mr. Barnot ott is volt s másnap jelentést akart tenni a gyászoló anyának.

— Kellemes idő van ma, Mr. Barnot, nem találja? — szólt Mrs. Arnoldson s mosolyogva feléje nyújtotta sá-

padt kezét. Aztán hozzátette : — Hogy aludt ? Remélem jól . . .

Holnap utaznak. Viszik a hamut. S Willynak valamikor kétszerannyi pénze lesz, mint eddig volt. . .

Nem, kedves barátom, nem lett volna neked való feleség. Még akkor sem, ha nem válik a flört áldozatává. Nem a gárdatisztról beszélek. De arról a napról, amikor jég hockey közben flörtölt valahol, vagy kivágott ruhában, télnék idején, másodmagával kint állt, tánc után, a balkonon, a csillagos éjszakában ! Ki tudja ezt . . . ?

A gyanú.

Valamelyik, elite-bálról tértem haza. Egy óra hosszat a frakkosok szigetét segítettém alkotni a buzgó táncosok bosszúságára, akik előszeretettel oda-lejtenek táncosnőjükkal, ahol a jámbor nézőpublikum lakkos cipőjét legjobban veszélyeztethetik, egy másik órát a lady-patronesszek mulattatásának szenteltem s a harmadik órát a buffetben töltöttem, egy mogorva ujságíró s egy vérmes képviselő társaságában. Ezek után úgy véltem, hogy eleget tettem társadalmi kötelességemnek, kiváltottam idegen patsuliillattal ékeskedő télikabátomat s a felborzadt cylinderemet a ruhatárból, aztán kiérve az uccára nekivágtattam hazafelé.

Gyönyörű téli éjszaka volt, s a remek tiszta levegő oly jól esett, hogy a kétlovas Skyllák és az egylovas Charibdisek között szerencsésen átevezve elhatároztam, hogy kiszellőztetem magamat s talán már így adhatok túl a patsulin, amely ellen határozott ellen-szenvvel viseltetem.

Amint el akartam haladni egy hir-

detőoszlop mellett, tekintetem véletlenül a színlapokra esett. Önkéntelenül megálltam s átfutottam a színházak játékrendjét, amely, éjfél utáni egy óra lévén, már túlhaladott álláspont volt. Többek között „Lear király“-t adták volt az este. Megnéztem, ki játszotta a címszerepet: Abody Imre. Természetesen. A kíváló művész, a mester, akihez kortársai s a közönség egyaránt úgy tekintettek fel, mint valami földöntúli lényre. Még pedig joggal. Soha semmiféle színész játéka nem hatott úgy rám, mint Abodyé s az általa alkotott alakokat bármily pillanatban felidézhettem lelki szemeim elé.

Mindig irigyeltem a nagy művészeket, de volt idő, mikor Abodyval éppenséggel cseréltem volna is. Már pedig az volt a meggyőződése, hogy ez a színész, ha ott állt a színpadon, mesteri alkotásainak teljes tudatában, azt a boldogító érzést nem adta volna oda a világ összes kincséért sem. Ő azokból az igazi művésztermészetekből való volt, akik nemcsak keltenek illuziót, hanem azt át is érzik testük és lelkük minden parányával.

Tovább mentem s folyton Abodyra gondoltam. Eszembe jutott együtt töltött gyermekkorunk egy vidéki kis városban, majd arra a nevezetes napra kellett gondolnom, mikor befutotta a

piaristagimnáziumot a hír, hogy Abody megugrott hazulról s felcsapott vándorszínésznek. Volt akkor riadalom!

— Nem kár érte — mondta mély megvetéssel a latin professzorunk. — Meglátjátok, ez az ember még az akasztófán fog végződni...

Szegény, jámbor, jó professzorom! Mit szólnál hozzá, ha még szólhatnál, hogy mi lett a mi Abodynkból?...

Amint így elgondolkodva tovább siettem, egy ucca sarkán nekiütődtem valakinek. Oly heves volt az összeütközés, hogy felborzadt cilinderem leesett a sárba, ami neki szintén nem tett jót. Felkaptam a kalapomat s megfordulva gorombán akartam rászólni az emberemre, mikor hirtelenül elállt a lélekzetem.

Abody Imre állt előttem s néhány érthetetlen szót rebegve, bocsánatot látszott kérni ügyetlenségeért. Nevetve, teljesen kibékülve kezét nyújtottam neki, de ő csak akkor ismert meg, amikor megmondtam a nevemet. Erre ő is elmosolyodott, de csak egy pillanatra. Aztán idegesen hátranézve, mintha félne, hogy követi valaki, belém kapaszkodott s magához szorította a karomat. Sápadt volt s a tekintetében valami kellemetlen fényt véltem felfedezni.

— Mi bajod? — kérdeztem. — Hisz neked lázad van, édes barátom!

— Lehet, lehet — felelte izgatottan.
 — Magam sem tudom mi bajom. Igazán örülök, hogy veled találkoztam...

— Részemről van a szerencse! Képzeld csak, épp e pillanatban oly intenzíve gondoltam rád, mintha csak az imént váltunk volna el egymástól. Pedig van annak már vagy két hónapja, hogy láttalak...

— Igen, igen, két hónapja. Akkor kezdődött. Vagyis jobban mondva, akkor már bent voltunk...

Csodálkozva néztem a mesterre, aki látszólag önmagával beszélgetett. De hirtelenül felkapta a fejét s így szólt hozzám:

— Hová mész? Van valami dolgod?

— Ilyenkor? Hazamennék, de ha van kilátásom rá, hogy kissé elcsevegjek veled...

— Igen, igen, nagyon kérlek! — mondta Abody kapkodva, mialatt még jobban megszorította a karomat. — Gyerünk kávéházba — ni, ott a Belvárosi, abba beülünk s megiszunk egy feketét.

Igy is tettünk s a sarokban, távol a billiárdozóktól letelepedtünk. Ki sem eresztettem Abodyt a szememből. Izgatottan körülnézett, majd rágyújtott egy cigarettára a másik után s idegesen dobolt a márványlapon. Viselkedése aggasztott.

— Mester, neked valami bajod van

— szakítottam félbe végre a hallgatást. Abody mereven rám nézett, aztán bólogatott.

— Igaz — felelte egyszerűen. — Meglátszik rajtam, ügye...?

— Kissé sápadt vagy, nyugtalan! S ez nálad feltűnő, mert rendesen...

— Meg fogok örülni! — vágott közbe Abody s az asztalon át a kezem után kapott, amelyet barátságosan megszorítottam.

— Persze! — feleltem tréfásan, — nem csoda, hogy néha idegesek vagytok a ti foglalkozástok mellett! Agyon is dolgozzátok magatokat? Mire jó az?

— Ah mit! Azt nem ismerem, sohse ismertem! Ha a színpadon állok, akkor minden rendben van. Az az én elemem, az én mennyországom. De az élet... tudod, az igazi élet: az a pokol. A pokol!!

— Azt gondoltam, hogy boldog családi életet élsz s hogy...

— Azt gondoltad? Csakugyan azt gondoltad?

Abody fájdalmasan, gúnyosan felkacagott, amint százszor láttam tőle a színpadon. Aztán hátradobta magát a székében s minden végtagját kinyújtva, becsukta a szemét. Megijedtem. Felkeltem s odaléptem melléje, de Abody ismét feltekintett s leolvassva arcomról aggodalmaimat, megfogott a ke-

zemnél. Leültetett melléje, aztán így szólt:

— Te vagy a legrégibb, legjobb barátom. Együtt nyomtuk a padokat s együtt törtük be a Schlesinger fűszeres ablakát. Amint látod, ezt sem felejtettem el. Neked elmondok mindent. Nem akartam elmondani senkinek, de neked elmondom. Mert ha el nem mondom valakinek, akkor, akkor... Figyelj ide tehát. Ismerted a feleségemet, ugy-e?

— Mélát? Hogyne!

— Dehogy! Marcsát, az első feleségemet!

— Már hogyne ismertem volna, mikor én voltam a tanú az esküvőtökön.

— Igaz, igaz! No hát, akkor talán azt is tudod, hogy miért váltunk el tíz évvel ezelőtt!

— Őszintén szólva, nem tudom. Azt hiszem Méla miatt?

— Ugy van. Komiszul viselkedtem akkoriban Marcsával. Aljasan. Gyaláztosan. Ugy tettem ki a szürét, mint a koszos kutyaét. És miért? Mert a kis vidéki színésznő, aki mindig csak szobaleány-szerepeket játszott, nem bírt velem lépést tartani. Édes Istenem, hisz nem követeltem tőle, hogy ő belőle is nagy művésznő legyen! Dehogy! Csak azt szerettem volna, ha megfinomodott, ha alkalmazkodott volna megváltozott életviszonyainkhoz. De erre képtelen

volt. Mindig csak szobaleány maradt, még az életben is. S ezt nem tudtam elviselni. Ezért gorombáskodtam vele, ütöttem, vertem. S ő tűrte. Ő mégis szeretett engem. Talán a gyermekünk kedvéért...

— Régi dolgok ezek, édes mester s ilyen körülmények között jobb volt, hogy elváltatok, ezt mindenkinek be kell látnia!

— Az ám! Csakhogy azért tettem, mert megismerkedtem Mélával! Persze, gazdag úri leány, szép, művelt, fiatal, aki körmét ápolta és selyemharisnyát viselt, ez kellett nekem! Belé is bolondultam nyomban. S akkor elküldtem a másikat. A gyermekével együtt. Ellával...

— Bizonyára herceg módjára gondoskodtál róluk! Ebben nem kételkedem.

— Ne hidd, barátom! Adtam nekik ugyan valamit, de többet is tehettem volna értük. És Marcsa nem kért soha semmit. Elment vidékre s ott megélt, szegényesen, tisztességesen. Néha nyomorgott, hogy felnevelhesse a leányát. Csak amikor Ella tizenkét éves lett, írt nekem, helyezzem el a gyermeket egy nevelőintézetben. Meg is tettem. Küldtem Drezdába. Ott volt két évig...

— És aztán?

— Aztán ismét hazakerült az anyjához. Visszakíváncozott. Én meg nem

törődtem vele. Méla s természetesen a színpad is annyira lekötötték engem, hogy talán azért voltam ilyen. Mert Mélát szeretem, imádom, istenítem! Nem tudok élni nélküle, érted? Nem tudok élni nélküle!

— Értem, s természetesnek tartom. Mi is zavarhatná meg boldogságtokat?

— Mi? Megmondom. A gyermekem. Ella...

— Hogyan?

— Szegény Marcsa félévvel ezelőtt kiszenvedett, ott temették el szülővárosában, Csabán. Nem is tudtam róla. Még azt sem, hogy beteg volt. De néhány napra rá — éppen a színházba készültem — beállít egy leány. Viruló, szép, olyan, mint a nyíló rózsza. S akkora, mint én. Ella...

— No és?

— Az anyja meghalt, tehát az atyjához jött. Mit tehetett egyebet? Hisz joga volt hozzá!

— Természetesen. S te persze befogadtad a házádba?

— Hogyne. El sem engedtem többé. Amitől legjobban féltem, hogy tudniillik Méla rossz szemmel fogja nézni a jövevényt, nem teljesedett be. Édes, aranyos szívvel legott felfogta a helyzetet, s magához ölelte a másiknak a gyermekét.

— Ez szép volt tőle, de bocsásd meg

őszinteségemet: bizonyos fokig kötelessége is.

— Tudom, s ő is tudta. De egyszerre belénk ütött a mennydörgős menykő, s mindennek vége lett. S ami aztán bekövetkezett, az a pokol, a halál volt, a vész!

— Ezt nem bírom megérteni?

— Én sem tudom felfogni, míg magam nem látom, hogy ott mi történik. Képzeld el, az a leány egyszerre csak a fejébe vette, hogy neki több joga van hozzám, mint Mélának, hogy Méla csak uzurpálja az első feleségem helyét, hogy ő miatta került ő is, meg az anyja is nyomorúságba. Apró túsúrásokkal bántotta, kínoztta Mélát, azt vágta szemébe, hogy vonuljon vissza az élettől, mert most rajta a sor, mert most ő fiatal, mert most ő akarja élni napjait. Szegény feleségem végül előttem tárta fel az egész helyzetet. Én pedig szigorúan, majdnem kíméletlenül léptem fel a gyermekemmel szemben. De nem használt. Illedelmesen, alázatosan felelt s annyi szeretet szólt meg irányomban minden szavából, hogy tehetetlennek éreztem magamat vele szemben. Egy ideig úgy látszott, mintha helyreállt volna a béke a két nő között, de titokban csak tovább dúlt a harc. Elhatároztam, hogy mint egyszer Marcsát, úgy most a leányát is feláldozom Mélának. Mert a felesé-

gemet mindennek fölött szeretem! De nem volt erőm, szándékomat végrehajtani. Napról-napra halogattam a dolgot... Most megbűnhődtem érte.

Mikor ma este hazajövök, s belépek az előszobába, sírás, zokogás üti meg a fülemet. A következő pillanatban a két cseléd felém rohan s jajveszékelve vesz körül. Kinyílik az ajtó, s halál-sápadtan szembe kerül velem a leányom.

— Mi történt itt? — kérdem a legrosszabbra elkészülve.

Ella tántorogva megragadja a kezemet.

— Méla — mondta, de a többi megakadt a torkán.

— Mi az, mi az, az Istenért? — kiáltottam s berohantam a szobába. S ott ágyán kiterítve feküdt ő, csukott szemmel, mozdulatlanul. Mellette egy forgópisztoly. Meghalt.

Abody egész halkán mondta az utolsó szavakat, aztán az öklét a szemébe nyomta. Mélyen megindulva hallgattam. Rátettem a kezemet a művész vállára. Láttam magam előtt a borzalmas helyzetet: Ismét összevesztek s Méla valami idegroham hatása alatt öngyilkosságot követett el...

— Szegény, szegény barátom! — szóltam végül; majd hozzátettem: — S a leányodra nézve is milyen lesújtó!

Abody különösen feltekintett:

— Bizonyos vagy benne, hogy Méla maga vetett véget az életének ...?

Ereimben megfagyott a vér.

— Csak nem gondolod, hogy Ella?
— hebegtem.

— Nem, nem, nem! — kiáltotta Abody, majd, mintegy magához, folytatta: — S ha mégis ...?

— Gyerünk haza, kedves mester! — mondtam s felkeltem.

— Nem megyek haza — felelte fejét rázva Abody. — Nem akarok többé találkozni azzal a leánnyal ...

Az őrangyal.

— Hát már sohasem jössz közibénk, édes Bélám? Csak nem kerültél el Pestről?

— Jó órában legyen mondva, még nem. El sem tudnám képzelni, hogy kitegyenek vidékre, már pedig velem is megeshetik. Azt hiszem, rögtön főbe lőném magamat.

— Elhiszem. Aki megszokta a főváros mérges levegőjét, az a legegészségesebb vidéken is belepusztul. Lassan, de biztosan. De miért nem jársz többé a kaszinóba?

— Majd ismét egyszer felnézek, édes Viktor. Még mindig alsóztok, minden szombaton? Vagy már ti is bridgeztek talán?

— Ahogy jön. Ha Kálmán bátyánk ott van, nem merünk bridgezni. Különben igen. De igaz: úgy hallom, hogy meg fogsz nősülni?

— Ki mondta?

— Hamarjában nem jut eszembe. Hát igaz?

— Igaz is, nem is. Tény, hogy foglalkozom ezzel a gondolattal, de hogy

valóra válják, attól még sok minden választ el. Ki tudja, egyáltalában lesz-e belőle valami.

— Reméljük a legjobbat, édes Bélám. Bizonyos, hogy manapság nehéz ügy. Nagy felelősséggel jár. Az illetővel szemben, akit az ember el akar venni, de saját magunkkal szemben is. Már én is közel voltam hozzá. Egész közel. Aztán füstbe ment a dolog. S ennek ma nagyon örülök.

— Örülsz?

— Igen. Olyan tapasztalatokat tettem, amelyek végképpen elvették a kedvemet attól, hogy megnősüljek. A mai viszonyok között talán felesleges is. És minden egyébtől eltekintve, úgy érzem, hogy nem tudok lépést tartani azoknak a felfogásával, akik ma képviselik az úgynevezett jövő nemzedéket.

— Ugyan! Hiszen magad is talán mindössze csak harminc vagy?

— Huszonkilenc. Mindegy. A világnézeteim elavultak. Sokat tapasztaltam ezen a téren. S éppen ezért agglegény akarok maradni.

— Érdekes. Látod, ezt értem, anélkül, hogy tudnám, milyenek voltak a tapasztalataid. Én is olyan különösen vagyok vele, hogy sehogysem ismerem ki magamat.

— Mindenesetre jól gondold meg a dolgot. Még akkor is, ha nagyon sze-

relmes vagy abba a leányba. Vagy asszony talán?

— Leány. Nagyon szeretem. Mert különben — —

— Ez már valami. És a leány? Ő is szeret?

— Azt hiszem, hogy igen. Legalább minden jel erre vall, s különben már meg is mondta nekem, hogy szeret. Nem egészen fiatal már, volt már vőlegénye is, de meghalt. Roppant bájos teremtés! Eléggé vagyonos is, az atyjának szépen jövedelmező állása van, a család társadalmi helyzete kitűnő — szóval, mind meg volnának azok a bizonyos előfeltételek, amelyek némi biztosítékot nyújtanak arra, hogy egy házasság jól sikerüljön. És mégis...

— Nos?

— Kérlek alássan, tudod-e egyáltalában, hogy kiről van szó?

— Nem tudom.

— Becsületszavadra?

— Becsületszavamra. Miért kérde?

— Azért, édes Viktorom, mert egy úri leány jó hírnevét a legkényesebb dolognak tartom a világon. Olyan az, mint a fehér rózsza, nem szabad földre ejteni. Rátapad az ucca sara, s még ha le is mossák, nem az többé, ami volt.

— Teljesen osztom a nézetedet. De úgy látom, hogy te is kissé lemaradtál a világfelfogásoddal!

— Lehet. De éppen ezért kérdeztem, ismered-e az illetőt. Mert ha ismernéd, akkor már azzal is megsérteném, hogy ilyen bizalmasan tárom fel előtted a szívemet.

— Nem túlzás ez ?

— Nem, nem, kedves barátom, ebben a tekintetben férfi nem ismerhet határt. Mondd csak, találkozta-e már úri leánnyal, akiben valami határozottan asszonyos volt ?

— Hogyne. De mit akarsz ezzel mondani ? Mert ezt sokféleképpen lehet ám magyarázni . . .

— Hát kérlek, csak értsd úgy, amint legtermészetesebb. Minden asszonynak, vagy jobban mondva, minden nőnek, aki nem leány többé, van a szívében, a beszédjében, a tekintetében, abban, ahogyan kezét fog az emberrel, a mozdulataiban, járásában, tudom is én, mindenében van valami, egy közös vonás, amelyről többnyire azonnal fel lehet ismerni . . .

— Ez tagadhatatlan. No és ?

— Amikor azt kérdeztem tőled, találkozta-e már leánnyal, akiben valami asszonyos van, erre gondoltam.

— Én is mingyárt így értettem. Hát igen. Azt hiszem, vannak ilyen leányok.

— Mit gondolsz : kell-e ennek valami különös jelentőséget tulajdonítani ?

— Mindenesetre. Legalább is a jövőre nézve.

— A multa nézve nem ?

— Erre általánosságban kissé nehéz felelni. Ilyen esetben figyelembe kell venni az egész környezetet, a nevelést, a vérmérsékletet. De az illető jellemét is. Azért, persze, meglepetések soha sincsenek kizárva.

— Látod, ez az amitől félek. Nem tudok aludni ettől a gondolattól !

— Sajnálom, hogy nem nyugtathatlak meg úgy, amint szeretném, de ennek meg van az oka. Nem is olyan régen, társaságban, a télen bálokon, a nyáron a Szigeten vagy Gerbeaudnál sűrűn találkoztam egy úri leánnyal, akiért száz — érted ? száz, nem egy — férfi habozás nélkül megverekedett volna, ha róla azt merte volna állítani valaki, hogy nem tisztességes. És ez a leány, szüleinek egyetlen gyermeke és büszkesége, a többi mama sárga irigységének tárgya, ez az ártatlanság, ez a fehér lilium, amellet, hogy egy mássikkal félig-meddig jegyben járt — majdnem naponta ellátogatott a lakásomra !

— Lehetetlen !

— De úgy van, barátom ! Valam lelkiismeretlen *promeneuse*-re volt bízva délelőttönként akinek szintén titkos útjai voltak s ezalatt engem tett boldoggá. Ó, nagyon, de nagyon szerel-

mes voltam abba a leányba, nem tagadom! Egy pillanatig még azon is gondolkodtam, nincs-e vele szemben jóvátenni valóm, ne mentsem-e meg a biztos zülléstől azt, akit szeretek s aki enyém lett anélkül, hogy tudtam volna, hogyan? Egyszer, inkább tréfából, mint komolyan, azt mondtam neki, látogasson meg, egy csésze teára. S ő eljött. És megtörtént... Aztán meg gondoltam a dolgot. Nem volt jóvátenni valóm. De ezt ő nem is kívánta tőlem. Mert a szülőinek, de saját magának is magasabb vágyai voltak. Egy szegény mérnök, hozzá még állam tiszttviselő — Istenem! Aztán, amint mondtam, akadt, akit érdemes volt, komolyan venni. Földbirtokos, kamarás fia, neves díjugrató, de kissé gyöngészbeli képességek, de nem születésétől fogva, hanem a háborúban szerzett sebesülés következményeképpen. De ez nem tartozik ide. Annyi tény, hogy a leány a világ előtt elfogadta az udvarlását annak, aki *parti* volt, mellette pedig nyugodtan folytatta délelőtti látogatásait annál, aki neki jobban tetszett... A nyáron azután elutazott szüleivel a birtokra, s amikor vissza jött, magától szakadt vége a dolognak.

— Szép dolog, mondhatom! Különös, nagyon különös...

— Elhiszem azt, hogy különös!

— És — sohasem támadt az a gon-

dolatod, hogy fel kellene világosítanod azt a másikat?

— De, gondoltam rá. Azaz, csak egy pillanatig. Először is, semmi közöm sem volt az illetőhöz, alig ismertem. Másodszor pedig alávalóság lett volna a leánnyal szemben, akinek annyi gyönyörűséget köszönhettem. Mikor aztán abbamaradt a viszonyunk, hirtelen annyira megundorodtam a társaságtól; amelyben annyi hazugságot és képmutatást találtam, hogy végképpen hátat fordítottam neki. Egészen jól meg vagyok nélküle.

— Nem csodálom.

— És mód fölött örülök annak, hogy akkor, régebben, nem nősültem. Mert ott meg én voltam a parti!

— Ugy... De mondd kérlek: mi lett azzal a bizonyos vőlegénnyel?

— Meghalt, szegény. Még a háborúban granátszilánk fúródott a koponyájába és az orvosok abban a felfogásban voltak, hogy jobb lesz, nem bolygatni. De aztán, évek múlva, valami bravuros ugratás közben a szilánk megmozdult, behatolt az agyvelőbe és a szerencsétlen meghalt.

— Hallatlan! Hihetetlen! Hisz ez — —

— Kérlek szépen, azt hiszem, jobb volt szegényre nézve. Ki tudja, mennyi csalódástól, mennyi keserűségtől, mennyi bánattól menekült meg így!

— Barátom, te vagy az őrangyalom!
Téged az Isten küldött!

— Hogy-hogy?

— Ha ez nem csoda? Tudod-e,
hogy ma délután akartam megkérni
. nnak a leánynak a kezét?

— Annak, akit említettél? No és?

— Ha nem találkozom veled, meg
is teszem. És most öntudatlanul meg-
mentettél egy végzetes ballépéstől!

— Magyarázd meg legalább — —

— Hát nem érted? Hallatlan, hal-
latlan! Ha nem találkozom veled, még
csak az menthetett volna meg engem,
ha az én koponyámban is megmozdul
egy granátszilánk, mint annak a sze-
rencsétlen kis Timár báróéban!

— Micsoda? Csak nem neveztem
meg az imént?

— Nem, nem, édes barátom, te na-
gyon korrektül viselkedtél — majd én
is így teszek.

Rózsabokor és koporsó.

Mint egészen fiatalember, egy kis vidéki városban tett látogatásom alkalmával, társaságban megismerkedtem egy úri leánnyal, aki ízlése, kedvessége s nem utolsó sorban szépsége révén érdekesebbnek tűnt abban a kissé ósdi, hátramaradott milieu-ben, mint a többi. S mivel tovább kellett ott maradnom abban a kis városban, mint ahogy eredetileg terveztem, talán önkéntelenül is elkezdtem udvarolni Emmynek, a házigazdám bájos leányának.

Közeledésemet az egész család nagy rokonszenvvel fogadta, habár korom — tizenkilenc éves voltam — eleve is kizárt mindenféle komolyan vehető kombinációt. De elvégre, ez senki előtt sem volt titok, s voltak nálamnál hivatottabbak, akik idejekorán észrevehették volna, hogy ebből esetleg baj is származhatnék.

Volt ott ugyan egy nem a családhoz tartozó másik fiatalember is, valami Gergely Géza nevű vármegyei aljegyző, aki láthatólag csak a szép Emmy kedvéért járt a házhoz, s aki talán kevésbé volt kedves irántam, mint a többiek — de én ezzel nem törődtem.

Őszintén szólva eszembe sem jutott, hogy Gergelynek komolyabb szándékai lehetnének, mint jómagamnak.

Mert én nekem bizony semmiféle szándékaim nem voltak. Tréfáltam, bolondoztam, néha-néha egy szép szót súgtam a kisleány fülébe, módfölött örültem, ha elpirult, s az egyetlen érzés, amelyről beszámolhattam magamnak — ha ugyan egyáltalában szóba bocsátkoztam saját énem-mel — az volt, hogy kiváltságos helyzetem jól esett férfihiúságomnak.

Mikor aztán lejárt ottani tartózkodásom ideje s bekövetkezett a búcsú pillanata, Gergely Géza kivételével, mindenki meg volt hatva. Magam is az voltam. Mert már akkoriban sem szerettem búcsúzni. S így megtörtént velem, hogy elutazásom előestéjén Emmyvel kint jártunk a kertben s egy rózsabokor előtt egyszerre csak egymás nyakába borultunk s megcsókoltuk egymást. Az akkor olyan természetes volt, hogy egyikünk sem csodálkozott rajta. Megigérttem, hogy mihelyest csak lehet, ismét eljövök s hogy addig is néha-néha írunk egymásnak levelezőlapokat.

Visszakerülve Pestre, még egy ideig gondoltam Emmyre, feltettem magamban, hogy legközelebb meglátogatom, meg is írtam neki egy kártyán, hogy szerencsésen megérkeztem — de aztán magával sodort a nagyvárosi élet ára-

data s nem tartott soká, máris megfeledkeztem Emmyről, az ígéretemről, a rózsabokorról...

Kaptam még vagy három levelezőlapot a fiatal leánytól, akartam is válaszolni, de nem tettem. Az egyik lapon még állt néhány kedves sor, a másik csak egy szál rózsát ábrázolt s az állt rajta, hogy: Szívélyes üdvözlettel! a harmadikon még ez sem volt, hanem csak néhány — nefelejts... Megértettem, de nem akartam megérteni.

Aztán nem jött több levelezőlap s jöideig semmit sem hallottam Emmyről.

Elmult jó félesztendő, mikor egyszer, hazaérkezve, ismeretlen írású levelet találtam az íróasztalomon. Felbontottam. Emmy anyja írt nekem. Néhány szóval tudatta, hogy leánya nagybeteg s hogy orvosi tanácsra azonnal Davosba kell vinni. Mivel Emmynek az az egyetlen vágya, hogy elutazása előtt engem viszontláthasson, szép volna tőlem, ha teljesíteném ezt a kívánságát.

Az első pillanatban természetesnek találtam, hogy a legközelebbi vonattal oda fogok utazni, de aztán eszembe jutott, hogy másnap találkám van, amelyet nem odázhattam volna el anélkül, hogy esetleg egészen le ne kellett volna róla mondanom. Még haboztam kissé, aztán elmentem a postahivatalba s táviratot adtam fel, amelyben tudattam, hogy „halaszthatatlan családi

ügyek miatt sajnálatomra éppen most“ nem jöhetnek.

Voltak lelkifurdalásaim, de talán, inkább csak azért, mert abból a bizonyos érdekes találkából nem lett semmi, amennyiben — találkához két lényre lévén szükség — a partnerem felülte-tett. De ez másokkal is megesik, s nem a világ. Különösen, ha az ember tizen-kilenc éves.

Elfelejtettem a bosszúságomat, de elfelejtettem azt is, hogy messze, messze tőlem, Davosban van egy leány, aki bizonyára nem ültetett volna fel, s aki talán most is — nem éppen rokonszen-ves viselkedésem dacára — szeretettel gondol rám.

Ismét elmúlt néhány hónap s tavasz lett. Zöldült, virult minden, lágy szel-lők édes álmokba ringatták az embert, s új remények ébredtek még azok-ban is, akik már mindenről lemondtak. És mégis voltak, akik a rügyszű fák, a nyíló rózsák dacára sem reménykedtek többé. Akár csak ősz lett volna, vagy fehér tél...

Én akkoriban egy kis kiruccanásra készültem Olaszországba. Már minde-nem be volt csomagolva s a vasuti jegy már a zsebemben is volt. Ugy volt, hogy másnap reggel utazom. S amint le akartam feküdni, az éjjeli szekré-nyemen feketeszélű levélborítékot pil-lantottam meg. Kellemetlenül érintve,

már azért is, mert nem tudtam hamarjában elképzelni, hogy mikor tehették oda azt a gyászos üzenetet, amely éppen elutazásom előtt nem a legjobb omen volt: kissé idegesen feltéptem a borítékot s elolvastam a gyászjelentést, amelyet benne találtam.

Amint csak rápillantottam a lapra, mintha késszúrást éreztem volna a szívem táján. Leültem az ágyam szélére, aztán ismét belenéztem a gyászjelentésbe. Nem tévedtem. Sem nem hallucináltam. Emmy meghalt, Davosban, rövid szenvedés után, tetemét pedig hazaszállítják s ekkor meg ekkor lesz a temetése. Azaz, másnap délután.

Amilyen könnyelműen fogtam fel eddig a dolgot, annyira megrendített ennek a fiatal, szépreményű teremtésnek a váratlan, tragikus halála. Olaszországi utamat elhalasztottam s az első vonattal elutaztam Emmy temetésére.

Éppen jókor érkeztem a temetőbe. A kis kápolnában állt a koporsó, megmegrakva koszorúkkal, a család pedig kint várakozott a szabadban, verőfényes napvilágban. Amely reményeket kelt az emberek szívében. De nem mindenkiében...

Elsőnek Emmy anyja pillantott meg. Kivált a csoportból, felém jött s megölelt.

— Az utolsó szava a maga neve volt — mondta zokogva.

S ebben a pillanatban a tekintetem egy férfiúra esett, aki a kápolna kapujában állott. Mozdulatlanul, mereven befelé nézett. A koporsóra. Gergely Géza volt.

A református lelkésznek megrázó beszéde után kivitték a koporsót a sírhelyre, aztán leeresztették az örök sötétségbe s az emberek földet dobtak utána. Azt hiszem, én is.

Aztán kivonultunk a temetőből. Illatot lehelt minden bokor és virág.

S amikor már elbúcsúztunk egymástól, azt kérdezte valaki:

„Hol van Gergely?”

Ezt én csak félfüllel hallottam, mert siettem a vonatomhoz. Éppen berobogott az állomásba s este ismét Pesten voltam, másnap pedig Olaszországba indultam.

Mikor aztán hat hét múlva hazatértem, férfitársaságban, amelyben szóba került a szegény kis Emmy tragikus sorsa, elmondták, hogy a vőlegénye, Gergely Géza még a temetés napján a leány sírján agyonlőtte magát.

Tehát a vőlegénye volt...

Egyike azoknak a mindennapi regényeknek ez is, amelyekről alig veszünk tudomást, ha nem érintenek közvetlenül. De néha még akkor sem törik meg rajta szívünk, ha nekünk is jut bennük szerepünk... Beh furcsa az emberi természet!

Das Feenkind aus Debrezin.

Az agglegény néhány szippantást tett a szivarjából, aztán így kezdte:

— Sok kalandban volt részem, s mindegyiknek megadtam az árát. Csak egy esetben mások fizették meg azt ... pedig elég drágán.

Mikor letettem az utolsó szigorlatot, édesatyám elővett néhány nagy bankót a fiókjából s odaadta nekem. Tekintsek kissé körül a világban, azt mondta. Örömmel szót fogadtam. Meglátogattam Párizst, Berlint, Hamburgot, majd mivel kíváncsi voltam a tengerre, gőzösre szálltam s Helgolandot balra hagyva, elmentem Sylt szigetére, ahová a háborgó tenger kellemetlenkedése következtében, félholtan érkeztem meg az esti órákban.

Ugyanabban a szállóban, ahol pár napra szobát béreltem, lakott egy idősebb magyar úrinő a leányával, egy bájos szép teremtéssel, akinek a német fürdővendégek *das Feenkind aus Debrezin* nevét adták, jóllehet nem is Debrezemből való volt, hanem Lőcséről.

Megismerkedtem honfitársaimmal s az igazán feltűnően szép, tűzesszemű, de végtelenül kacér Lillibe — ez volt a leány neve — nyomban belebolondultam. A mama azonban mindig ott volt mellettünk, úgyhogy Lillivel sehogy sem tudtam bizalmasan beszélgetni.

Egyszer, séta közben, súgva arra kértem a leányt, adjon alkalmat, hogy egyedül és zavartalanul találkozhassem vele. Lilli — mintha csak ezt várta volna — gondolkodás nélkül felelte, hogy aznap este, tizenegy órakor legyek a tengerparton, a világítótorony közelében, ő majd bevárja, míg a mama elalszik, aztán utánam jön.

Azt sem tudtam, hová leszek a boldogságtól, s képzeletemben már előre élveztem a kilátásba helyezett boldogító, édes pásztorórákat.

Ebéd előtt elbúcsúztam a hölgyektől s szokás szerint hazamentem, utána nézni, nincsen-e levelem hazulról. Levél ugyan nem volt, de legnagyobb meglepetésemre táviratot találtam az asztalomon. Reszkető kézzel bontottam föl, mert rosszat sejtettem. Édesanyám tudatta velem, hogy apámat szélütés érte s hogy menjek haza azonnal, ha még látni akarom.

Mindig jó fiú voltam, de szégyenemre be kell vallanom, hogy abban a pillanatban haboztam kissé. A végén azon-

ban mégis csak felülkerekedett bennem a kegyelet, s elhatároztam, hogy azonnal elutazom, ami huszonnégy órányi időnyereséget jelentett. Pár sorral tudattam Lilli mamájával a történeteket s másnap éjjel otthon voltam.

Atyámat aránylag elég jól találtam, baja nem volt életveszedelmes s az öregúr ismét felépült.

Ilyen körülmények között sajnáltam, hogy annyira siettem a hazatéréssel, s naponta féltucat levelezőlapot, meg nyolcoldalas leveleket menesztettem hol Lilli, hol mamája címére. De nem igen sűrűn érkezett felelet, s végül egészen kimaradt.

Egyszerre azonban Lőcséről kaptam hírt. Lilli rövidesen tudatta velem, hogy hazaérkeztek, s nagyon örülnének, ha alkalmilag meglátogatnám őket. Több sem kellett, s néhány napra rá elutaztam Lőcsére. Éjjel-nappal csak arra a tüzes szemű kis ördögre gondoltam s végtelenül örültem a viszontlátásnak.

Meg akartam lepni a hölgyeket, s nem tudattam velük odaérkezésemet. Sikerült is a meglepetés, csak hogy nekem is volt benne részem, amennyiben Lilliék házánál férfival találkoztam, aki a leánynak sem atyja, sem fitestvére, hanem két nap óta vőlegénye volt.

Utjukban hazafelé, Salzburgban is-

merkedtek meg vele a hölgyek, s mivel Lilli bizonyára ezzel az alkalommal sem viselkedett tartózkodóbban, mint velem szemben Sylt szigetén és távírat sem érkezett, amely a férfit visszaszólította volna: hát megtörtént vele az, ami valószínűleg az én sorsom lett volna.

Megtudtam, hogy a vőlegénynek, aki nem éppen csinos volt, de eléggé rokonszenves és áldott jó embernek látszott, Fiumében gyára van, s hogy igen gazdag ember.

Lilli nagyon szerelmes volt a vőlegényébe, ami azonban nem gátolta abban, hogy velem ne kacérkodjék szintén.

Mikor egy pillanatra magunkra maradtunk, he sem várta, hogy csodálkozásomat fejezzem ki — hűtlensége fölött.

— Magának nincs szerencséje — mondta. — Az Északi-tenger partján közbe jött valami, most pedig elkésett. Remélem, nem haragszik azért...

Oly szépen nézett rám, hogy megbocsátottam mindent és kezet csókoltam neki. Mégis még aznap hazautaztam s igyekeztem Lilli képét mindörökké kitépni szívemből.

De még egyszer találkoztam Lillivel. Félévvel az esküvője után. A Szent István-díjon.

Kint sétáltam a lóversenytéren, s

nem lévén se sportférfiú, se játékos, rendkívül unatkoztam.

Éppen távozni készültem, amikor kissé elkésve két igen jól öltözött hölgy érkezett egy tengerésztiszt kíséretében. Az egyik hölgyben azonnal felismertem Lillit.

Sarkon fordultam, s néhány lépésnyi távolságból figyeltem volt ideálo-mat. Most is rendkívül szép volt, talán kissé megerősödött, s arcán már nem ragyogott az a hajnali pir, amelyben annak idején annyira tudtam gyönyörködni. Azért mégis odáig voltam ettől az újabb találkozástól, s dobogó szívvel lestem Lillinek minden szavát és mozdulatát. A férjét hiába kerestem. Ugy vettem észre különben, hogy a tengerésztiszt Lilli kedvéért merészkedett a szárazföldre.

Minél tovább néztem a bájos, mosolygó, vidám teremtet, annál jobban irigykedtem a tengerészre, végül pedig elhatároztam, hogy felhívom magamra Lilli figyelmét.

Lassú léptekkel elvonultam előttük, s mélyen az asszony sz. mébe nézve, megemeltem a kalapomat. Lilli meg-hökkent, elpirult, majd nevemnél szólított, s pár lépést tett felém.

— Micsoda meglepetés! Igazán nem reméltem, hogy magával fogok találkozni — mondta s barátságosan megszorította a kezemet. Majd bemutatott

barátnőjének, egy fővárosi ügyvéd feleségének, valamint a tengerésztisztnek is, aki bizalmatlanul tekintett rám.

Az ügyvéd felesége tényleg megérdekelte a jó barátné elnevezést, mert amint észrevette, hogy Lilli négyszemközt óhajt velem beszélgetni, rögtön lefoglalta a tengerésztisztet s telebeszélte a fejét olyan dolgokkal, amelyek láthatólag sehogysen érdekelték.

Én persze hálás tekintetet vetettem erre a kedves asszonyra és fölhasználva a kedvező alkalmat, felelevenítettem Lilli előtt a régi, kedves emlékeket. Megkérdeztem azután, hogy hol hagyta a férjét?

— Jaj, az egész nap a gyárban ül, s el sem mozdul Fiuméből — felelte Lilli kicsinylő kézmozdulattal. — Mivel én rendkívül unom Fiumét, hát saját utaimon járok.

— Nem féltékeny a férje? — jegyeztem meg.

— Nem. Azaz, lehet, hogy féltékeny, de én ezzel nem törődöm. Hisz ismeri a nézeteimet. Mint leány szabad voltam, szabad akartam maradni mint asszony is. Ezt meg is mondtam a férjemnek, még az esküvőnk napján. Ha nem tetszik neki, hát az ő baja.

— Be kár, hogy nem lakik Pesten, milyen jól értenők mi egymást — mondtam sóhajtozva.

Lilli elnevette magát.

— Hja, kedves barátom — felelte — maga ismét kissé elkésett! Még ha három héttel ezelőtt találkoznánk, ki tudja...

— Nos?

— Ah, számárság! Azt akartam mondani, hogy akkor könnyen meglátogathatott volna Fiumében, tudja?

— Hogyne! De hisz ezt még most is megtehetném.

— Nem. Mondtam, hogy elkésett...

— Már értem — feleltem s hátránéztem a tengerésztisztre, aki dühös szempillantásokat lövellt felém.

— Ugy van! — hagyta rá Lilli. — Lássa, kell, hogy az emberben legyen egy kis hűség is: nem igaz?

Ismét nevetett, aztán megállt, s a másik kettőt is belevonta a beszélgetésbe, közben pedig néha-néha ábrándosan nézett rám, úgy hogy a fejembe szállt a vér. De a tengerésztiszt már nem tágitott mellőle s mivel a barátné most engem akart foglalkoztatni, elbúcsúztam a társaságtól, este pedig hazautaztam.

Éjjel-nappal mindig csak Lillire gondoltam, s mondhatom, többször tettem föl magamban, hogy mindennek, de főképpen a tengerésznek ellenére is, leutazom az Adria partjára.

De nem tettem. Visszatartott valami, s lassan beletörődtem abba a gondolatba, hogy ismét elkéstem.

Néhány hónapra rá azt olvasom egy fővárosi lapban, hogy Fiumében X. Y. gazdag gyáros, aki egy idő óta gyanakodott, hogy szép felesége viszonyt folytat G. J. sorhajóhadnaggyal, azzal az ürüggyel, hogy üzleti ügyben el kell utaznia, eltávozott hazulról. Azután azonban váratlanul visszatért, s ott találta a szerelmeseket a saját lakásán. A tiszt menekülni akart, de a gyáros revolvért rántott elő s előbb a hadnagyot, majd a feleségét agyonlőtte.

Azonnal a szép Lillire gondoltam, elszaladtam a kávéházba, s más lapokban kerestem e hír megerősítését. Nem kellett sokat keresnem. Már a második ujságban bent volt az egész dolog, minden részletével együtt, még a nevek is ki voltak írva. Nem tévedtem tehát, tényleg ő volt. Aki nem volt többé.

Nap-nap után olvas az ember ilyen dolgokat a lapokban s többnyire minden emoció nélkül áttér fölöttük a napi-rendre. Én akkor persze magamonkívül voltam, s mikor később visszanyertem a nyugalمامat, elgondolkodtam a szép Lilli esetén. Eszembe jutott első szerelmem a sylti tengerparton, láttam magam előtt Lillit, a szerelmes menyasszonyt, s végül visszagondoltam arra a rövid beszélgetésünkre a turfon. S ez a Lilli gyilkos golyó áldozata lett...

Ahhoz a végeredményhez jutottam, hogy a férjnek igaza volt. Az ő helyében én is így cselekedtem volna. Ami továbbá teljesen helyreállította a lelkem egyensúlyát, az a gondolat volt, hogy kétszer is kikerültem a végzetemet: egyszer, amikor nem én lettem Lilli férje, másodszor pedig akkor, amikor megelőzött engem a tengerész...

(Vége.)

EGY POMPÁS KIS HÁZIKÖNYVTÁR!

A világirodalom legelső íróit találja itt képviselve, feltűnő olesó árban.

I.

Az itt felsorolt művek megrendelhetők utánvéttel vagy az összeg előzetes beküldése mellett. Fenntartjuk magunknak a jogot, ha egyik vagy másik mű időközben kifogyna, hogy helyette ugyanolyan értékű más művet küldjünk. Az itt felsorolt művek fűzve vannak. Egy-egy fűzet ára bérmentve 16 fillér (2000 kor.). Ha 10 fűzetet rendel egyszerre, bérmentve 1.44 pengő (18.000 kor.). Ha az alább felsorolt fűzeteket egyszerre rendeli meg bérmentve, akkor 2.16 pengő (27.000 kor.) szállítjuk. Ha utánvét-tel rendel, 40 fillérrel (5000 kor.) drágább, mert ennyit számít fel a posta. Megrendeléseket Tolnai Világlapja kiadóhivatala, Budapest VII. ker., Dohány ucca 12 szám. vesz fel

Butti E. A.: A boldogságért. 2 kötet.
Cholnoky László: A szerelem betegel.
Fröhlich János: A porkoláb. 2 kötet.
Dr. Guthy Soma: A púpos.
Krudy Gyula: Egy nemzeti rablóvezér.
Krudy Gyula: Pesti nőrabló.
Lázár István: Eszter. 2 kötet.
Marsh Richard: A túlvilági sípszó. 2 köt.
Pemberton M.: A szerelem kálváriája. 2 köt.
Peterdy Ándor: Pándy főhadnagy.

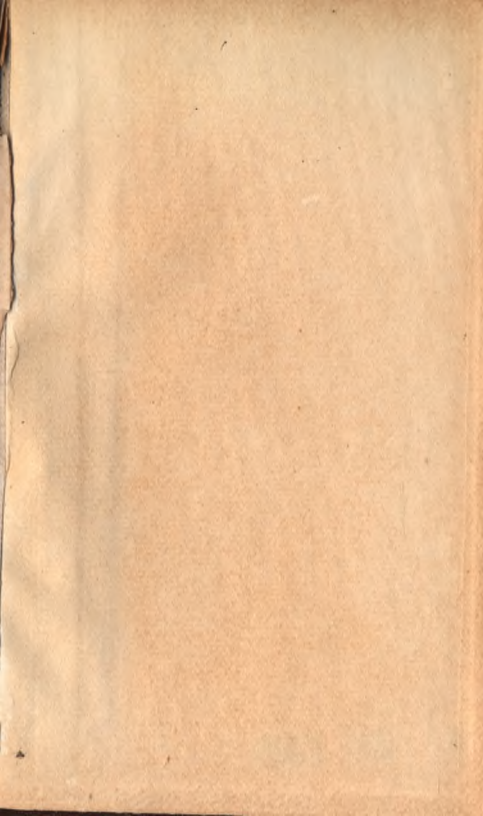
II.

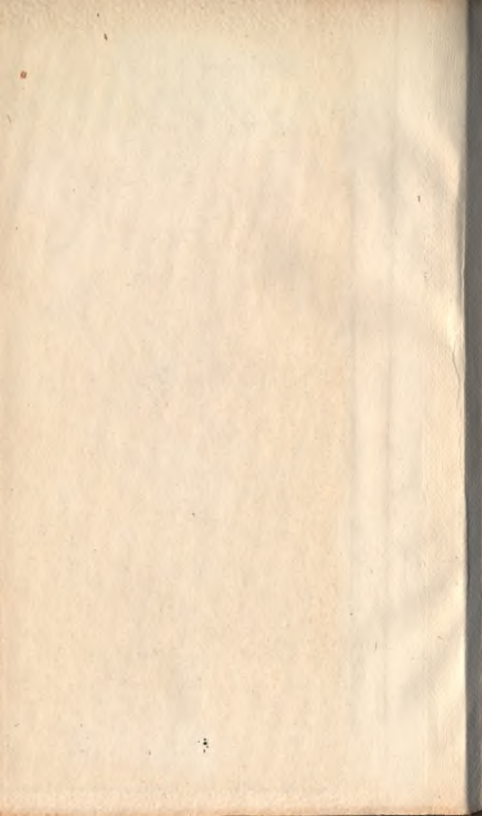
Az itt következő művek kötve vannak. Egy kötet bérmentve 16 fillér (2000 kor.), 10 kötet bérmentve 1.44 pengő (18.000 kor.), aki 25 kötetet rendel egyszerre, annak bérmentve 3.60 pengőért (45.000 kor.) szállítjuk. Ha utánvétellel rendeli, 40 fillérrel (5000 kor.) drágább, mert ennyit számít fel a posta.

- Ács Klára: A másik szemüveg.
 Balzac Honoré: Ismeretlen remekmű.
 Balzac Honoré: Isten vele.
 Balzac H.: Chabert ezredes.
 Balzac Honoré: Sarrasine.
 Bang H.: Élet és halál.
 Bret Harte Francis: A sheriff.
 Bret Harte Francis: Van Li, a pogány.
 Bruun Laurids: Van Zanten boldog éve.
 Charles de Coster: A nászút. 3 kötet.
 Collins C. A.: A névtelen drágakő. 2 köt.
 Conan Doyle: A halál küszöbén.
 Csehov A.: A lidérc.
 D Annunzio Gabriele: Beatrix hercegnő.
 Daudet Alfons: Az erdő titka.
 Dewart J.: Madame Pauline.
 Dumas Alexandre: Cézár szerelme.
 Frenssen Gusztáv: A szerelem hatalma.
 Gautier T.: Avatar.
 Garai Ferenc: Dr. Mollitorisz rögeszméje.
 Gerstäcker Friedrich: John Wells.
 Gerstäcker Friedrich: Aranyásók.
 Gerstäcker Friedrich: A fehér ördög.
 Gerstäcker Friedrich: A játéklarang.
 Gogoly: Egy kabát története.
 Gogoly: A szellemkirály.
 Green A. C.: Kötő terv.
 Grunparzer R.: A zsendmári kolostor.

1971 DEC

1

